

**Varhaiskasvattajien näkemyksiä lastensuojelun kanssa
tehtävästä yhteistyöstä**

Camilla Boman

Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Artikkelimuotoinen

Syyslukukausi 2024

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Boman, Camilla. 2024. Varhaiskasvattajien näkemyksiä lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 55 sivua.

Varhaiskasvatuksessa tehdään monialaista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Yksi näistä yhteistyötahoista on lastensuojelu. Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välisen yhteistyön merkitys korostuu tilanteissa, joissa varhaiskasvatuksessa olevan lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyy huolenaiheita. Varhaiskasvattajilla on lakisääteinen velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, ja he pystyvätkin usein ensimmäisenä havaitsemaan lapsen kehitykseen liittyviä huolenaiheita ja reagoimaan niihin.

Tämän tutkimuksen keskeisenä kiinnostuksen kohteena ovat varhaiskasvattajien näkemykset lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaiset asiat ovat varhaiskasvattajien näkemysten mukaan merkityksellisiä lastensuojelun kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tutkimus oli luonteeltaan kvalitatiivinen ja sisälsi piirteitä fenomenografiasta. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella, johon vastasi yhteensä 27 varhaiskasvatuksen työntekijää. Aineisto analysoitiin temaattisen analyysin keinoin.

Tutkimuksen tuloksena syntyi kolme keskeistä teemaa: avoimuus, kohtaaminen ja tiedonvaihto. Nämä teemat nousivat merkityksellisinä esiin varhaiskasvattajien kuvatessa yhteistyötä lastensuojelun kanssa. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että varhaiskasvattajat toivovat yhteistyöltä erityisesti molemminpuolisuutta, avoimuutta ja sujuvaa tiedonvaihtoa. Varhaiskasvattajien näkemysten kartoittaminen tarjoaa tietoa, jonka avulla yhteistyötä on mahdollista kehittää edelleen.

Asiasanat: varhaiskasvatus, lastensuojelu, monialainen yhteistyö, temaattinen analyysi, fenomenografinen

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO.....	4
1.1 Varhaiskasvatus ja lastensuojelu osana palvelujärjestelmää.....	6
1.2 Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välinen monialainen yhteistyö...	9
1.3 Tutkimustehtävä	14
2 TUTKIMUSMENETELMÄT.....	15
2.1 Tutkimuskonteksti.....	15
2.2 Tutkimukseen osallistujat.....	18
2.3 Tutkimusaineiston keruu.....	19
2.4 Aineiston analyysi	21
2.5 Eettiset ratkaisut.....	26
3 VARHAISKASVATUKSEN JA LASTENSUOJELUN YHTEISTYÖSSÄ MERKITYKSELLISET ASIAT	30
3.1 Avoimuus.....	31
3.2 Kohtaaminen	33
3.3 Tiedonvaihto.....	35
4 POHDINTA.....	37
LÄHTEET	43
LIITTEET.....	52

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa painotetaan entistä enemmän monialaisen yhteistyön tärkeyttä. Monialainen yhteistyö nostetaan esille esimerkiksi varhaiskasvatuslaissa (540/2018) ja nykyisissä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2022). Lastensuojelulaissa on myös määrätty yhteistyöstä vanhempien, varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä (Lastensuojelulaki 417/2007; Pölkki & Vornanen, 2016). Monialaisen yhteistyön tarkoituksena on hyödyntää eri ammattiryhmien asiantuntijuutta lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi (mm. Opetushallitus, 2022; Hietämäki, 2017). Sen osapuolina olevien ammattiryhmien näkökulmien selvittäminen on olennainen osa monialaisen yhteistyön onnistumista, sillä fenomenografisesti tarkasteltuna ihmisten käyttäytyminen syntyy heidän ajatuksistaan ja käsityksistä liittyen asioiden ja ilmiöiden välisiin suhteisiin (Niikko, 2003).

Tämän tutkimuksen keskeisenä kiinnostuksen kohteena ovat varhaiskasvattajien näkemykset. Kartoittamalla varhaiskasvattajien näkemyksiä yhteistyöstä voidaan paremmin ymmärtää heidän toimintatapojaan monialaisen yhteistyön näkökulmasta sekä tämän tutkimuksen valossa varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välisen yhteistyön näkökulmasta. Tutkimukseni tarkoituksena on pyrkiä lisäämään ymmärrystä siitä, millaiset asiat ovat varhaiskasvattajien mukaan merkityksellisiä lastensuojelun kanssa tehtävässä yhteistyössä. Oma henkilökohtainen kiinnostus aihetta kohtaan on noussut kokemuksista työntekijänä sekä varhaiskasvatuksen että lastensuojelun työssä. Käytän tutkimuksessa rinnakkain termejä varhaiskasvatuksen työntekijä ja varhaiskasvattaja, joilla viitataan yhteisesti varhaiskasvatuksen opettajiin, varhaiskasvatuksen sosionomeihin, varhaiskasvatuksen lastenhoitajiin ja päiväkodin johtajiin.

Monialaisen yhteistyön merkitys korostuu etenkin silloin, kun varhaiskasvatuksessa olevan lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyy huolenaiheita. Varhaiskasvattajat ovat usein ensimmäisiä ammattilaisia, joilla on mahdollisuus havaita ja reagoida lasten kasvuun ja kehitykseen liittyviin huoliin (Krishna ym., 2021),

minkä vuoksi valitsin heidät tutkimukseen osallistujiksi. Varhaiskasvattajien nopea reagointi on tärkeää, sillä varhainen puuttuminen esimerkiksi Mannin & Reynoldsin (2006) pitkittäistutkimuksen mukaan voi tulevaisuudessa ehkäistä muun muassa nuorisoriikollisuutta.

Aiempaa tutkimusta moniammatillisesta yhteistyöstä, jossa osapuolena on lastensuojelu, löytyy jonkin verran. Lastensuojeluilmoitusprosessia moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta on tutkittu muun muassa Hietamäen ym. (2017) tutkimuksessa, jonka mukaan lastensuojeluilmoitusvelvollisten kielteiset kokemukset yhteistyöstä voivat vaikuttaa esimerkiksi lastensuojeluilmoitusten laatimiseen. Inkilä ym. (2016) tutkivat päivähoiton, perusopetuksen, sosiaalipalvelun, terveystalouden ja poliisin työntekijöiden kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä ja vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä kaltoinkohtelua tunnistettaessa ja siihen puututtaessa. Tutkimuksen mukaan lasten ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö koettiin avoimena ja suhdetta lapsiin sekä vanhempiin kuvattiin luottamukselliseksi, mutta työntekijät kaipasivat selkeämpiä yhtenäisempiä käytäntöjä keskinäiseen yhteistyöhön. Kansainvälisten tutkimusten mukaan opettajat kokevat olevansa riittämättömästi valmistautuneita kohdatessaan tilanteita, jotka mahdollisesti vaativat lastensuojelullista interventiota (mm. Baginsky, 2003; Horton & Cruise, 2001; Fenton, 2013). Olen kiinnostunut kartoittamaan varhaiskasvattajien näkemyksiä, jotta voisin tunnistaa myös heidän tarpeitaan liittyen yhteistyöhön lastensuojelun kanssa.

Tutkimusta varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja lastensuojelun keskinäisestä yhteistyöstä tarvitaan lisää, etenkin palvelujärjestelmän muutosten jälkeen. Viimeisin merkittävä lastensuojeluun vaikuttava muutos on hyvinvointialueuudistus, joka astui voimaan vuoden 2023 alussa, jossa vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi 21 uudelle hyvinvointialueelle (ks. Sosiaali- ja terveysministeriö [STM], 2024). Tutkimukseni pyrkiikin tarjoamaan tietoa yhteistyön nykytilasta ja kehittämistarpeista varhaiskasvatuksen näkökulmasta hyvinvointialueuudistuksen jälkeen. Yhteistyön kehittäminen on tärkeää, jotta varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun päämäärät lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisestä toteutuvat (ks. Heinonen ym., 2016).

1.1 Varhaiskasvatus ja lastensuojelu osana palvelujärjestelmää

Lapsen oikeuksien yleissopimuksessa veloitetaan sopimusvaltioita ryhtymään kaikkiin asianmukaisiin toimiin taatakseen, että työssäkäyvien vanhempien lapsilla on oikeus hyödyntää heille tarkoitettuja lastenhoitopalveluita ja -laitoksia sekä sopimuksen mukaan sopimusvaltioiden on huolehdittava lastensuojelulaitosten- ja palvelujen kehittämisestä (Yleissopimus lasten oikeuksista 60/1991, 18. artikla). Sopimuksessa korostetaan lapsen tarvitsemaa tukea turvalliseen kasvuun ja kehitykseen, jonka toteuttamista ohjaa lapsen etu (mm. Hietämäki ym., 2017; Aula ym., 2016). Suomessa lain mukaan lapsen etu on ensisijaisesti huomioitava sekä lastensuojelun toteutuksessa että varhaiskasvatuksen järjestämisessä (Lastensuojelulaki 417/2007, 4 §; Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 4 §).

Varhaiskasvatus on Suomessa nykyään osa kasvatus- ja koulutusjärjestelmää. Varhaiskasvatuslaissa (540/2018, 2 §) varhaiskasvatus määritellään lapsen suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaksi kokonaisuudeksi, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Sen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa (Opetushallitus, 2022). Varhaiskasvatuksen voidaan katsoa olevan osa yhteiskunnallista palvelujärjestelmää jo 1880-luvulta lähtien (Lujala, 1999). Lastentarhatoiminta alkoi Suomessa vuonna 1880, ja se perustui Friedrich Fröbelin pedagogiikkaan, jonka tavoitteena oli hoitaa ja opettaa köyhien kotien lapsia sekä tarjota ravintoa, terveydenhoitoa ja suunnitelmallista kasvatusta (Ranta ym., 2021).

Lasten sosiaalipalvelut, lasten sosiaalinen auttaminen ja perheen ongelmatilanteista johtuva avun tarve ovat tiiviisti yhteydessä myös varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksella on ollut jo pitkään ennaltaehkäisevän lastensuojelun rooli, sillä päivähoitotyö kuului vuonna 1924 yhtenä ehkäisevän lastensuojelun osa-alueena kouluhallinnon alaisuuteen (Lujala, 1999). Vuoden 1982 sosiaalihuoltolain ja päivähoitolain muutokset siirsivät päivähoidon tehtävän pääosin kotikasvatuksen tukemiseen ja korostivat sosiaalihuollon roolia (Ranta ym.,

2021). Vuonna 2013 varhaiskasvatus siirtyi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta opetusministeriön hallinnonalalle (Ranta, 2021; Valtioneuvosto, 2012). Ranta ym. (2021) tuovat esiin, kuinka tästä alkoi niin sanottu ”varhaiskasvatuksen aika”, kun muutosta ennen varhaiskasvatuksesta puhuttiin enemmän päivähoitona.

Varhaiskasvatuksen asemaa ennaltaehkäisevänä lastensuojeluna on edistetty muun muassa lisäämällä lakiin subjektiivinen päivähoito-oikeus vuonna 2003 (Halme ym., 2010). Subjektiivisen päivähoito-oikeuden tarkoituksena oli taata mahdollisimman monelle lapselle oikeus varhaiskasvatukseen vanhempien työllisyystilanteesta riippumatta (Halme ym., 2010). Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun voidaan nähdä siis olevan palvelujärjestelmän tasolla tiiviisti yhteydessä toisiinsa, minkä vuoksi niiden keskinäistä yhteistyötä on oleellista tarkastella.

Lastensuojelu on Suomessa osa sosiaali- ja terveystalvveluita, tarkemmin lapsi- ja perhepalveluita. Lastensuojelulain (417/2007) mukaan lastensuojelun tehtävänä on tukea vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa järjestämällä tarvittavia palveluja ja tukitoimia. Lastensuojeluilmoitus on usein lastensuojeluasiakkuusprosessin ensimmäinen vaihe, vaikka sen tekeminen ei automaattisesti tee kenestäkään lastensuojelun asiakasta (Hietämäki ym., 2017). Lastensuojeluilmoituksen kautta arvioidaan lasten ja perheiden lastensuojeluasiakkuuden tarve, minkä jälkeen alkaa mahdollinen lastensuojeluasiakkuus (Hietämäki ym., 2017). Lastensuojeluasiakkuus alkaa, kun lastensuojeluasian vireilletulosta (eli lastensuojeluilmoituksesta) ryhdytään toimiin turvaamaan lapsen terveyttä ja kehitystä tai annetaan lapselle tai hänen perheellensä muutoin lastensuojelulaissa tarkoitettuja palveluja tai muuta tukea ennen palvelutarpeen arvioinnin valmistumista (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL], 2023).

Erityisesti laajamittaisen köyhyyden ja sotien aikana lastensuojelu keskittyi huolehtimaan orpojen ja hylättyjen lasten olojen järjestämisestä (Bardy ym., 2013). Suomen kaupungistuminen ja teollistuminen sekä 1900-luvun alun väki-

valtaiset konfliktit lisäsivät orpojen, kaltoin kohdeltujen ja ”epäsosiaalisesti käytettyjen” lasten määrää, minkä seurauksena tehtiin useita yrityksiä säätää lakia apua tarvitsevien lasten suojelemiseksi (Hearn ym., 2004). Lastensuojelun tavoitteista ja muodoista oli erimielisyyksiä, joten vasta vuonna 1936 ensimmäinen lastensuojelulaki saatiin lopulta voimaan (Hearn ym., 2004; Bardy ym., 2013). Lastensuojelulaki on kokonaisuutena päivittynyt hitaasti, sillä seuraava lastensuojelulaki vuoden 1936 julkaistiin vasta vuonna 1983 (Hearn ym., 2004). Nykyinen lastensuojelulaki (417/2007) astui voimaan 1.1.2008. Lastensuojelulakiin on tehty muutoksia tämän jälkeen, mutta sitä ei ole vielä täysin uudistettu. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan kuitenkin lastensuojelun lainsäädännön kokonaisuudistusta (STM, 2024).

Lastensuojelu on ajan saatossa kokenut monenlaisia muutoksia. Ajankohtainen merkittävä muutos on vuoden 2023 alussa toteutettu hyvinvointialueuudistus, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille (STM, 2024). Hyvinvointialueuudistus toteutettiin ”yhdenvertaisten palvelujen varmistamiseksi, kaventamaan hyvinvointi- ja terveyseroja sekä hillitsemään kustannusten kasvua” (STM, 2024). Hyvinvointialueen tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä, minkä voidaan nähdä tarkoittavan koostuvan esimerkiksi lastensuojelun työntekijöistä ja varhaiskasvatuksen edustajista (vrt. STM, 2024). Varhaiskasvatus ei ollut soteuudistuksen piirissä, mutta palvelujärjestelmän muutokset heijastuvat varhaiskasvatuksen ja eri toimijoiden väliseen yhteistyöhön. Tutkimukseni ajankohtaisuutta lisää sen sijoittuminen aikaan, jolloin hyvinvointialueet ovat muodostuneet, mutta niiden toimintakäytännöt eivät ole vielä täysin vakiintuneet.

Ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta, terveydestä ja hyvinvoinnista on vanhemmilla (mm. Halme ym., 2010; Opetushallitus, 2022; Lastensuojelulaki 417/2007), mutta julkisen vallan vastuu korostuu etenkin silloin, jos vanhempien voimavarat ovat alentuneet tai vähäiset (Halme ym., 2010; Kurttila, 2017). Lapsen oikeuksien yleissopimuksen ja lastensuojelulain tarkoituksena on turvata

lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (STM, 2023; Yleissopimus lasten oikeuksista 60/1991). Lastensuojeluun kuuluu osana kuitenkin pakottavia toimenpiteitä, kuten esimerkiksi lapsen vienti pois perheestä ja sijoittaminen muualle (Korpinen & Pösö, 2021). Lastensuojelu voidaanakin määritellä työskentelyksi vakavien yhteiskunnallisten ja yksilöiden elämänongelmien kanssa, mihin liittyy jännitettä ristikkäisten intressien välillä ja eettisiä haasteita, jotka liittyvät näiden pakottavien toimenpiteiden lisäksi perheiden ja lasten haavoittuvaan asemaan (Rousu, 2008; Korpinen & Pösö, 2021).

Vaikka lapsiperheistä enemmistö nykyään voi hyvin, vähemmistön hyvinvoinnin ennuste on aikaisempaa huonompi (Rantala & Uotinen, 2022). Syitä pahoinvointiin ovat muun muassa vähäinen koulutus yhdistettynä työttömyyteen, ja huolenaiheeksi on noussut erityisesti pahoinvoinnin siirtyminen perheittäin sukupolvelta toiselle (Rantala & Uotinen, 2022). Pahoinvoinnin lisääntyminen on näkynyt lastensuojeluilmoitusten määrän tasaisena kasvuna, ja vuonna 2022 lastensuojeluilmoitus tehtiinkin 98 634 lapsesta, mikä oli yhteensä 5 % enemmän kuin vuonna 2021 (Forsell, 2023). Tämä lisää tarvetta myös monialaiselle yhteistyölle, koska lastensuojeluilmoitusten määrän kasvu heijastuu myös varhaiskasvatukseen, kun varhaiskasvatuksessa on enemmän lastensuojelun asiakkaina olevia lapsia ja heidän perheitänsä. Tarpeen lisääntyessä myös monialaisen yhteistyön tutkimuksen tarve kasvaa.

1.2 Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välinen monialainen yhteistyö

Yhteistyö voidaan Sennettin (2012) mukaan perinteisesti käsittää solidaarisuutena, jolloin yhteistyön osapuolet ovat keskenään yksimielisiä ja suosivat samantaisuuutta. Sennett (2012) kuitenkin korostaa, miten merkityksellinen yhteistyö edellyttää inhimillisten kokemusten moninaisuuden tunnustamista sen sijaan, että pyrittäisiin yhdenmukaistamaan niitä. Tämän saavuttaminen vaatii halukkuutta olla avoin toiselle ja hänen kokemuksilleen (Sennett, 2012).

Moniammatillisuus on käsitteenä laaja ja sitä voidaan tarkastella eri näkökulmista (Isoherranen, 2005). Pärnän (2012) mukaan moniammatillisella yhteistyöllä viitataan ”eri ammattikuntien väliseen yhteistyöhön, joka toteutuu organisaatioiden sisällä tai eri organisaatioiden välillä”. Sosiaali- ja terveysalan asiakastyössä se voidaan nähdä asiakkaan kokonaisuuden huomioivana eri asiantuntijoiden työskentelynä (Isoherranen, 2005). Varhaiskasvatuksen kontekstissa moniammatillisuus voidaan Pärnää (2012) mukaillen nähdä esimerkiksi päiväkodin sisällä tapahtuvana eri koulutustaustasta tulevien työntekijöiden välisenä yhteistyönä tai varhaiskasvatuksen ja muiden tahojen välisenä yhteistyönä. Tässä tutkimuksessa käytän moniammatillista ja monialaista yhteistyötä käsitteinä rinnakkain.

Tervonen ym. (2024) määrittelevät monialaisen yhteistyön yhteistyönä, mitä varhaiskasvatuksen työntekijät ja muut eri alojen ammattilaiset tekevät yhdessä lapsen tukeen liittyen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2022) käsitettä monialainen yhteistyö käytetään kuvaamaan varhaiskasvatuksen ja muiden tahojen, kuten lastenneuvolan, lastensuojelun ja erikoissairaanhoidon välillä tapahtuvaa yhteistyötä. Yhteistyötahoiksi voidaan määritellä myös kaikki ne alueelliset ja paikalliset toimijat, joiden kanssa varhaiskasvatuksen on luontevaa tehdä yhteistyötä (Opetushallitus, 2022).

Eri tahojen kanssa tehtävän monialaisen yhteistyön lisäksi varhaiskasvatuslaki (540/2018) vaatii, että varhaiskasvatusalan lapsiryhmien henkilöstö olisi entistä moniammatillisempaa. Nykyisessä laissa määrätään, että henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 37 §). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lapsiryhmässä työskentelisi yliopistokoulutettu kasvatustieteen kandidaatti varhaiskasvatuksen opettajana, ammattikorkeakoulutuksen suorittanut sosionomi varhaiskasvatuksen sosionomina sekä toisen asteen tutkinnon suorittanut henkilö varhaiskasvatuksen lastenhoitajana (Ukkonen-Mikkola ym., 2020). Olen huomionut tämän moniammatillisuuden omassa tutkimuksessani kysymällä työntekijöiden ammattinimikkeitä.

Henkilöstörakenne on pitkään koostunut useimmissa lapsiryhmissä yhdestä varhaiskasvatuksen opettajasta (kasvatustieteen kandidaatti tai sosionomi) ja kahdesta lastenhoitajasta (Ukkonen-Mikkola ym., 2020). Muutokset varhaiskasvatustalakiin ovat pyrkineet tekemään henkilöstörakenteesta monimuotoisemman ja moniammatillisemman, mikä edistää varhaiskasvatuksen laadukasta toteutusta (ks. Ukkonen-Mikkola ym., 2020; Opetushallitus, 2022; Valkonen ym., 2024). Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan on tarkoitus vastata tarpeeseen monialaisen yhteistyön kehittämistä esimerkiksi juuri lastensuojelun välillä (vrt. Ukkonen-Mikkola ym., 2020; Valkonen ym., 2024).

Lastensuojelun ja koulun välistä yhteistyötä on pyritty kehittämään eri projektien ja ohjelmien avulla. Sosiaali- ja terveystieteiden sekä opetustoimen välistä yhteistyötä on pyritty edistämään esimerkiksi Sipilän ja Marinin hallituskausien aikana toteutetussa Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE) (Alasuutari ym., 2022; Pulkkinen, 2018). Kunnat päättivät kuitenkin paikallisesti yhteistyön toteutustavoista, mikä lisäsi paikallista vaihtelua (Alasuutari ym., 2022; Owl Group, 2019; Hakulinen, 2018). Lastensuojelun ja muiden perhepalvelujen keskinäisestä yhteistyöstä ei ole vielä tarpeeksi kattavaa tutkimustietoa (mm. Alasuutari ym., 2022), minkä vuoksi sitä tarvitaan edelleen lisää.

Ruotsissa luotiin vuonna 2005 Skolfam®-malli, jonka tavoitteena oli kehittää yhteistyötä kodin ulkopuolella olevien sijoituspaikkojen, sosiaalityöntekijöiden ja koulun välillä (Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2023). Mallin ja tutkimusten pohjalta luotiin Suomessa Pesäpuu ry:n Sijoitettu lapsi koulussa -projekti (SISUKAS 2012-2016). Projektin tarkoituksena oli kehittää sijoitetun lapsen koulukäynnin tukea (Liukkonen ym., 2015), sillä Rätyn ym. (2014) tutkimuksessa selvisi, että perhehoitoon sijoitettujen lasten pärjääminen koulussa erosi ikätovereihin verrattuna. Tutkittujen lasten kognitiiviset taidot olivat normaaleja verrokkiryhmään verrattuna, mutta usealla lapsella oli haasteita kielellisen päättelyn taidoissa ja työmuistissa. Erityistä huolta herätti myös lasten psykososiaalinen hyvinvointi, joka oli heikommalla tolalla ikätovereihin verrattuna (Rätyn ym., 2014). Yhteistyön kehittämiseen keskittynyt projekti antoi lupaavia tuloksia, kuten lasten oppimistulosten kehittyminen ryhmätasolla, minkä vuoksi SISUKAS-mallia

on myöhemmin hyödynnetty varhaiskasvatukseen kirjoittamalla varhaiskasvatuksen työntekijöille tarkoitettu *Sijoitettu lapsi varhaiskasvatuksessa* -opas (Niemelä & Väliavaara, 2021).

Pölkki ja Vornanen (2016) ovat kuitenkin tuoneet esiin, kuinka on yllättävää, että varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun väliselle yhteydelle on annettu niin vähäistä huomiota tutkimuksissa. Pelkästään varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välistä yhteistyötä koskevaa vertaisarvioitua tutkimustietoa onkin niukasti, vaikka monialaisen yhteistyön merkitys tuodaan esiin laissa (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 ja Lastensuojelulaki 417/2007) ja säädöksissä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022). Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välisestä yhteistyöstä on tehty enemmän lähinnä opinnäytetöitä ja kandidaatin tutkielmia (mm. Komulainen, 2023; Elimäki & Vesikari, 2023). Moniammatillista yhteistyötä varhaiskasvatuksen näkökulmasta on tarkasteltu lisäksi pro gradu -tutkielmissa (Hoppari, 2014; Siik, 2019). Tutkimusasetelmallani (fenomenografiset piirteet ja temaattinen analyysi) näen oman tutkimukseni vahvistavan ja lisäävän tietoa monialaisesta yhteistyöstä erityisesti varhaiskasvattajien näkökulmasta.

Tuoretta tutkimustietoa olisikin olennaista saada monialaisen yhteistyön kehittämiseksi erityisesti varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä. Monialaisen yhteistyön toimivuuden tärkeys korostuu, kun palveluja keskitetään hyvinvointialueuudistuksen myötä entistä enemmän. Lain mukaan ”hyvinvointialueen on huolehdittava, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta” (Lastensuojelulaki 417/2007). Erityisen tärkeää olisi, että lastensuojelu tekee aktiivisesti yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa, sillä varhaiskasvatuksen ja koulun toimintaympäristöissä tapahtuvat havainnot ovat merkittäviä lapsen tilanteen arvioinnin kannalta (ks. Oraluoma & Väliavaara, 2016). Näissä keskeisissä toimintaympäristöissä lapsen on mahdollista liittyä vertaisiinsa, rakentaa myönteistä minäkäsitystä ja oppia luottamaan kyvykkyyteensä, mikä on yhteydessä lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin (Oraluoma & Väliavaara, 2016). Lapsen varhaisella

kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisella voidaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja rikollisuutta (ks. Mann & Reynolds, 2006).

Lasten kokonaisvaltainen hyvinvointi rakentuukin varhaiskasvatuksessa vahvasti yhteistyölle, jossa toisina osapuolina ovat sekä vanhemmat että muut toimijat. Vanhempien kanssa tehtävän luottamuksellisen ja avoimen yhteistyön avulla luodaan varhaiskasvatuksen perusta, jonka tavoitteena on edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista (Halme ym., 2010; Opetushallitus, 2022). Joskus lapsen etu on kuitenkin asetettava niin ikään vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön edelle. Tällaisessa tilanteessa varhaiskasvatuksen työntekijällä voi herätä huoli lapsen hyvinvoinnista, jolloin tukitoimia tarvitaan (vrt. Tervonen ym., 2024; Opetushallitus, 2022), eikä huolen esiin ottaminen vanhempien kanssa välttämättä ole riittävä keino.

Varhaiskasvatuksen työntekijöitä velvoitetaan Suomessa tekemään lastensuojeluilmoitus, jos heillä herää esimerkiksi epäily lapsen kaltoinkohtelusta (Pölkki & Vornanen, 2016; Lastensuojelulaki 417/2007). Kaltoinkohtelulla tarkoitetaan elämistä perheväkivallan ilmapiirissä, fyysistä ja/tai psyykkistä pahoinpitelyä, seksuaalista hyväksikäyttöä ja laiminlyöntiä (Inkilä ym., 2016). Aiempien tutkimusten mukaan lastensuojeluilmoitusvelvollisilla, johon kuuluvat myös varhaiskasvatuksen työntekijät, on havaittu tiedon puutetta lastensuojeluilmoitusprosessiin ja kaltoinkohtelun havaitsemiseen liittyen (mm. Inkilä ym., 2016; Krishna ym., 2021; Walsh & Farrell, 2008; Hietamäki ym., 2017). Tunnistamista helpottaa työntekijän tieto lapsen normaalista kehityksestä sekä tieto kaltoinkohtelusta, sen riskitekijöistä ja oireista sekä valppautta ja asian puheeksi ottamisen taitoja (Inkilä ym., 2016). Lasten kanssa työskentelevien tietoa on mahdollista kartuttaa toimivan monialaisen yhteistyön avulla (vrt. Baginsky, 2003; Inkilä ym., 2016; Krishna ym., 2021). Tärkeää on kuitenkin ymmärtää monialaisen yhteistyön osapuolten näkökulmia, jotta yhteistyötä voidaan kehittää. Tässä tutkimuksessa keskitytään varhaiskasvattajien näkökulmaan monialaisesta yhteistyöstä ja näkemykset pyritään esittämään selkeästi teemoittain.

1.3 Tutkimustehtävä

Tämän tutkimuksen tehtävänä on selvittää, millaiset asiat nousevat merkityksellisinä esiin, kun tarkastellaan varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välistä yhteistyötä varhaiskasvattajien näkökulmasta. Yhteistyön osapuolten näkökulmia on tärkeää selvittää, jotta monialaista yhteistyötä voidaan kehittää ja täten edesauttaa lapsen hyvinvointia. Selvitän varhaiskasvattajien näkemyksiä kartoittamalla heidän kokemuksiansa ja ajatuksia keskinäisestä yhteistyöstä varhaiskasvatuksen kontekstissa kyselylomakkeen avulla. Kyselylomake löytyy tutkielman liitteistä (kts. Liite 1).

Tutkimuskysymys on seuraavanlainen:

1. Millaiset asiat ovat varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemysten mukaan merkityksellisiä lastensuojelun kanssa tehtävässä yhteistyössä?

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tämä tutkimus on toteutettu laadullisella tutkimusotteella. Laadullisen tutkimuksen tunnuspiirteenä on pyrkimys syvälliseen ja yksityiskohtaiseen ymmärrykseen tutkittavasta ilmiöstä, ja se asettaa vähemmän painoa tilastolliselle yleistettävyydelle eikä pyritä asettamaan riippuvuutta syyn ja seurauksen suhteen (Ahonen; 1994; Patton, 2002). Lisäksi laadullisen tutkimuksen ominaispiirteinä voidaan pitää tutkimuksen suhdetta teoriaan, jossa sillä on tärkeä osa, mutta myös sen empiiristä luonnetta (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tutkimuksessa keskityn havaintoihin tutkittavasta kohteesta, joka tässä tutkimuksessa tarkoittaa varhaiskasvattajien näkemyksiä lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä, ja niiden perusteella toteutan analyysin ja argumentoinnin (ks. Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tutkimuksessa olen hyödyntänyt fenomenografisen tutkimuksen piirteitä, mutta aineisto on analysoitu temaattisen analyysin keinoin. Tämän ylläluvun tarkoituksena on tuoda esiin, mitä fenomenografiset piirteet tarkoittavat tutkimukseni kontekstissa. Lisäksi käsittelem tutkimukseen osallistujien, tutkimusaineiston keruun, aineiston analyysin ja eettisten ratkaisujen kautta tutkimukseni toteuttamista.

2.1 Tutkimuskonteksti

Kasvatustieteiden saralla fenomenografia on yleinen laadullisen tutkimuksen lähestymistapa (Paloniemi & Huusko, 2016). Fenomenografiasta käytetään kirjallisuudessa lähestymistavan lisäksi muitakin nimityksiä (Laitila ym., 2012). Sitä voidaankin kuvailla muun muassa tutkimusotteeksi (Marton, 1981), lähestymistavaksi (Marton & Booth, 1997; Niikko, 2003), analyysitekniikaksi (Simoila, 1993) tai tutkimussuuntaukseksi (Paloniemi & Huusko, 2016). Tämä tutkimus ei ole puhtaasti fenomenografinen, vaan sisältää lähinnä piirteitä siitä, mutta koen lähestymistavan parhaiten kuvaavan tätä tutkimusta.

Fenomenografiaa hyödyntävä tutkija on kiinnostunut ihmisten erilaisista käsityksistä ja myös niiden pohjalla olevista kokemuksista liittyen tutkittavaan ilmiöön (Kettunen, 2021). Ilmiöllä tässä tutkimuksessa viitataan monialaiseen yhteistyöhön ja tarkemmin varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun väliseen moniammatilliseen yhteistyöhön. Olen hyödyntänyt fenomenografisia piirteitä, sillä suuntaan huomion yksilön minään, subjektiin, mikä tarkoittaa havaintoja, tunteita ja mielikuvien ajattelua (ks. Niikko, 2003). Tutkimukseni keskeisenä kiinnostuksen kohteena ovat varhaiskasvatuksen työntekijöiden havainnot ja mielikuvat lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä, joiden näen muotoutuneen näkemyksiksi.

Ihminen tarkastelee jotakin ilmiötä aina tietyssä kontekstissa ja käsittää siksi vain osan siitä. Fenomenografisesti voidaan katsoa yksilön elämismaailmaan kuuluvan hänen omat henkilökohtaiset kokemuksensa ja näkemyksensä, kun taas kollektiivinen elämismaailma muodostuu yksilöiden välisistä ja jaetuista kokemuksista ja käsityksistä (Niikko, 2003). Tässä tutkimuksessa edetään yksilön elämismaailmasta kollektiiviseen elämismaailmaan tarkastelemalla ensin yksittäisiä näkemyksiä, minkä jälkeen niistä muodostetaan yhteisiä teemoja.

Stolz (2020) nostaa esille fenomenologian ja fenomenografian välisen problematiikan, jossa fenomenografia määritellään erilaisena kuin fenomenologia mutta fenomenografia käyttää kuitenkin monia samoja käsitteitä ja ideoita kuin fenomenologia. Myös fenomenologiassa ollaan kiinnostuneita ihmisten havainnoista, tunteista ja kokemuksista liittyen tutkittavaan ilmiöön (Moryń, 2018) ja fenomenografian tieteenfilosofiset juurten voidaan nähdä vahvimmin kumpuavan fenomenologiasta ja konstruktivismista (Heikkinen ym., 2005; Paloniemi & Huusko, 2016). Martonin ja Boothin mukaan toisin kuin esimerkiksi fenomenologiaa, fenomenografiaa ei tulisi kuitenkaan käsitellä erillisenä kokemusta koskevana teoriana, vaan pikemminkin tapana identifioida, muotoilla ja käsitellä tiettyjä tutkimusongelmia (Marton & Booth, 1997; Hirsjärvi & Hurme, 2000). Lähdin tarkastelemaan tutkimusongelmaa fenomenografisesti, sillä tutkijana koin olevani Niikon (2003) sanoin oppija, joka etsii ilmiön merkityksiä ja rakennetta.

Olen enemmän kiinnostunut varhaiskasvattajien näkemyksistä ja siitä, millaisia asioita he nostavat esiin lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä, kuin heidän tietoisuuden kokemustensa yksityiskohtaisesta tarkastelusta, mitä fenomenologiassa tutkitaan (ks. Moryń, 2018). Tässä tutkimuksessa koen olevani tutkijan asemassa oleva oppija, joka etsii vastauksia kysymykseen, miten ihmiset kokevat tutkittavan ilmiön (Marton & Booth, 1997; Hirsjärvi & Hurme, 2000).

Tutkimuksessani selvitän näkemyksiä, mutta sovellan Martonin ja Boothin (1997) määritelmää, jossa käsitys voidaan nähdä ”tapana kokea jotain”, myös tähän tutkimukseen. Tutkimuksessani varhaiskasvattajien näkemykset näen siis heidän tapanaan kokea jotakin. Sekä fenomenologiassa että fenomenografiassa lähtökohta on yksilöllisesti koettu elämismaailma (Niikko, 2003) ja käsitysten pohjana ovat Ahosen (1994) mukaan kokemukset. Epistemologisesti eli tietoteoreettisesti voidaan sanoa, ettei todellisuutta voida tutkia ainoastaan sellaisenaan, vaan sitä on tärkeää lähestyä ihmisten kokemuksen ja ymmärryksen kautta (Kettunen, 2021). Tässä tutkimuksessa varhaiskasvattajien näkemyksiä kartoitetaankin heidän kokemustensa kautta.

Fenomenografian ihmiskäsityksen mukaan ihminen on intentionaalinen olento (Ahonen, 1994). Hän on autonominen subjekti, joka itse pyrkii rakentamaan itselleen kuvan maailmasta (Ahonen, 1994). Fenomenografiassa tutkijalla onkin ikään kuin kaksi materiaalia, joista toinen liittyy yksilöön ja toinen hänen edustamaansa yhteisöön (ks. Hirsjärvi & Hurme, 2000). Tutkimuksessani näen varhaiskasvattajan yksilönä ja hänen kuuluvan edustamaansa yhteisöön, jonka määrittelen olevan varhaiskasvatuksen yhteisö ja tarkemmin varhaiskasvatuksen ammattilaisten yhteisö. Kielellä on myös oma merkityksensä fenomenografiassa, sillä kieli on ajattelun ja sen ilmaisun väline (Ahonen, 1994). Otankin huomioon näkemysten tutkimisessa sen, millä tavalla varhaiskasvattajat kuvaavat lastensuojelun kanssa tehtävää yhteistyötä.

Lähtökohtaisesti fenomenografisen tutkimuksen analyysimenetelmänä käytetään fenomenografista analyysia, jonka tuloksena ovat kuvauskategoriat. Kuvauskategorioiden kokonaisuuden voidaan nähdä edustavan tietynlaista kol-

lektiivista älykkyyttä, joka kehittyy jatkuvasti (Marton, 1981). Samanlaisten kuvauskategorioiden toistuessa eri tilanteissa kategoriasarjan voidaan nähdä pysyvän vakaana ja olla yleistettävissä eri tilanteiden välillä, vaikka yksilöt siirtyisivätkin toiseen kategoriaan eri tilanteissa (Marton, 1981).

Olen kuitenkin hyödyntänyt aineiston analyysissä temaattisen analyysin keinoja fenomenografisen analyysin sijaan. Päädyin temaattiseen analyysiin, sillä näkemykseni mukaan aineisto oli lopulta liian suppea laajempien kuvauskategorioiden muodostamiseen. Alun perin aineistonkeruumenetelmänä oli tarkoitus olla haastattelut, jotka olisivat myös sopineet fenomenografiseen analyysiin paremmin kuin kyselylomake. Niikon (2003) mukaan fenomenografista otetta hyödyntävälle tutkimukselle ei kuitenkaan ole olemassa tiettyä kaavaa, jota kaikkien tutkijoiden tulisi noudattaa. Täten tein ratkaisun hyödyntää fenomenografisen tutkimuksen piirteitä, mutta valitsemalla myös tutkimukseni kannalta sopivimman analyysimenetelmän, joka ei ole aiemmin mainittu fenomenografinen analyysi, vaan Braunin ja Clarken (2006) jäsenyykseen perustuva temaattinen analyysi.

2.2 Tutkimukseen osallistujat

Laadullisessa tutkimuksessa korostuu tutkittavien tietämys tutkittavasta aiheesta (mm. Patton, 2002). On siis hyvä, että tutkittavat valitaan harkiten ja niin, että se palvelisi tutkimuksen tarkoitusta (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tähän tutkimukseen osallistujat valittiinkin heidän taustansa perusteella ja taustaan liittyvänä kriteerinä oli työskentely varhaiskasvatuksessa. Seuraavan sivun taulukosta löytyy tutkittavien ammattinimikkeet (Taulukko 1).

Taulukko 1: *Tutkimukseen osallistujien ammattinimikkeet*

<i>Ammattinimike</i>	<i>N</i>
<i>Varhaiskasvatuksen opettaja</i>	23
<i>Päiväkodin johtaja</i>	2
<i>Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja</i>	1
<i>Varhaiskasvatuksen erityisopettaja</i>	1
<i>Varhaiskasvatuksen sosionomi</i>	0

En rajannut koulutustaustaa tarkemmin koskemaan vain esimerkiksi päiväkodin johtajia tai varhaiskasvatuksen opettajia, sillä tutkimuksen kannalta koin tärkeäksi saada mahdollisimman monipuolisia näkökulmia liittyen lastensuojelun kanssa tehtävään yhteistyöhön. Käytin kuitenkin harkinnanvaraisuutta tutkimuksessa niin, että asetin tutkittavien valintakriteeriksi pedagogisen työskentelyn varhaiskasvatuksessa tarkoittaen henkilöstöä, joka suunnittelee ja toteuttaa toimintaa yhdessä varhaiskasvatuksessa (ks. Opetushallitus, 2022). Tutkittavien valinnan ulkopuolelle jätin näin ollen muun muassa päiväkodin laitoshuollon työntekijät.

Suurin osa vastaajista työskenteli varhaiskasvatuksen opettajina ($n = 23$). Loput vastaajista työskentelivät varhaiskasvatuksen lastenhoitajana ($n=1$), varhaiskasvatuksen erityisopettajana ($n=1$) ja päiväkodin johtajina ($n=2$). Varhaiskasvatuksen sosionomeja ei vastannut ollenkaan tutkimukseen. Vastaajien työkokemus varhaiskasvatuksen puolella vaihteli 5 kuukaudesta 30 vuoteen ja työvuosien keskiarvo oli noin 12 vuotta.

2.3 Tutkimusaineiston keruu

Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valitsin verkkokyselylomakkeen (kts. Liite 1). Kyselylomake tehtiin ja kerättiin Webropol-kyselyohjelmistolla. Aineistonkeruumenetelmänä oli alun perin tarkoitus olla varhaiskasvatuksen työntekijöiden haastattelut ja olin kysynyt tutkimusluvan yksityiseltä päiväkotiket-

julta. Haastatteluun osallistuvia olisi kuitenkin ollut liian vähän riittävän aineiston saamiseksi, joten vaihdoin aineistonkeruumenetelmän kyselylomakkeeseen. Kyselytutkimuksen etuina voidaankin pitää sitä, että sen avulla voidaan kerätä laajakin tutkimusaineisto ja aineistonkeruumenetelmä säästää mahdollisesti tutkijalta myös aikaa (Hirsjärvi, 2000). Lomakkeen avulla voidaan saada tietoa ihmisten omista mielipiteistä, asenteista ja kokemuksista (Hirsjärvi ym., 2009), joita tutkimukseen osallistujat saattavat tuoda myös avoimemmin esiin verrattuna haastatteluun.

Kyselylomakkeen linkkiä jaettiin samoihin sähköpostiosoitteisiin, joihin olin aiemmin lähettänyt haastattelukutsut. Anonymiteetti ei tällöin välttämättä toteudu aineistonkeruun aikana, mutta tunnistettavuuden estämisestä huolehdin raportoinnin aikana (ks. Valli ym., 2018) antamalla vastaajille koodit ja poistamalla vastauksista sellaiset tiedot, joista tutkimukseen osallistujan voisi olla tunnistettavissa. Tunnistettavuutta lievittää myös se, että linkkiä jaettiin suorien sähköpostiosoitteiden lisäksi muualla, kuten sosiaalisen median alustoilla. Niiden haasteena kuitenkin on, että kyselyyn voi vastata kuka vain eikä tutkija voi juurikaan rajata vastaajiaan, mutta omien määritysten kautta on myös mahdollista rajata vastaajakuntaa (Valli ym., 2018). Näin tehtiin myös tässä tutkimuksessa, kun keskitin kyselylomakkeen jakamisen Facebook -ryhmiin, joiden jäseninä oli varhaiskasvatuksen työntekijöitä. Näissä ryhmissä oli jäseniä useampi tuhat. Jaoin kyselylomakkeen nettilinkkiä lisäksi omalla henkilökohtaisella Instagram -tilillä.

Kyselylomakkeessa oli yhteensä 14 kysymystä, joista viisi oli taustoittavia kysymyksiä ja yhdeksän varsinaisia kysymyksiä (ks. Liite 1). Kysymykset sisältsivät sekä avoimia että strukturoituja kysymyksiä. Avointen kysymysten tarkoituksena on saada vastaajilta syvällistä tietoa (Patton, 2002). Kysymysten tekemiseen ja muotoilemiseen onkin syytä käyttää aikaa, sillä ne luovat perustan tutkimuksen onnistumiselle (Valli ym., 2018). Niiden tulisi olla yksiselitteisiä eikä johdattelevia. Jos tutkija ajattelee eri tavalla kysymyksensä, kuin vastaaja sen tulkitsee, tulokset vääristyvät (Valli ym., 2018). Kyselylomakkeen kysymykset pyrit-

tiinkin muotoilemaan sopimaan tutkimuksen tavoitetta palvelevaksi (vrt. Metsämuuronen, 2011). Tämän tutkimuksen kyselylomakkeeseen kysyin palautetta muilta varhaiskasvatustieteen tutkielman tekijöiltä ja työni ohjaajalta ja palautteen perusteella muokkasinkin kysymyksiä sopimaan tutkimuksen tavoitteeseen.

Annoin vastausaikaa kyselylomakkeelle kaksi viikkoa marraskuussa 2023 ja lopetin aineistonkeruun, kun koin vastaajien määrän riittäväksi. Aineisto oli mielestäni riittävä, sillä se alkoi olla kylläntynyt eli aineisto alkoi toistaa itseään eivätkä tiedonantajat tuottaneet enää uutta tietoa tutkimusongelman kannalta (ks. Tuomi & Sarajärvi, 2018).

2.4 Aineiston analyysi

Olen hyödyntänyt tutkimuksessani fenomenografisen tutkimuksen piirteitä (kts. luku 2.1 Tutkimuskonteksti) mutta analyysi toteutettiin temaattisen analyysin keinoin. Temaattinen analyysi on yleinen analyysitapa eri tieteissä ja erityisesti psykologiassa (Braun & Clarke, 2006). Temaattinen analyysi valittiin myös tämän tutkimuksen analyysitavaksi sen luonteesta keskittyä tutkittavan ilmiön kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen, mikä sisältää aina myös tutkijan omaa tulkintaa (ks. Braun & Clarke, 2006). Temaattisessa analyysissä pyritään tunnistamaan ja kuvailemaan sekä implisiittisiä että eksplisiittisiä ideoita aineistossa eli teemoja (Guest ym., 2012).

Temaattiseen analyysiin ei tarvita yksityiskohtaista teoreettista tai teknologista tietoa, minkä vuoksi se ei ole riippuvainen yksityiskohtaisesta teoreettisesta tutkimusotteesta (Braun & Clarke, 2006). Temaattinen analyysi soveltuu täten tutkimuskysymyksen ja tutkimuksen tavoitteen perusteella tämän tutkimuksen analyysimenetelmäksi. Temaattinen analyysi voi olla essentialistinen tai realistinen menetelmä, joka raportoi osallistujien kokemuksia, antamia merkityksiä ja todellisuutta, tai se voi olla konstruktionistinen menetelmä, joka tarkastelee, kuinka tapahtumat, todellisuudet, merkitykset, kokemukset ja niin edelleen ovat yhteiskunnassa vaikuttavien diskurssien tuloksia (Braun & Clarke, 2006).

Tässä tutkimuksessa analyysi pohjautuu osallistujien kokemusten ja merkityksien raportointiin. Tutkimuksessa hyödynsin Braunin & Clarken (2006) jäsenystä kuusivaiheisesta temaattisesta analyysistä. He nimeävät vaiheet seuraavallisesti: aineistoon tutustuminen, alustavien koodien muodostaminen, potentiaalisten teemojen tunnistaminen, teemojen tarkistaminen, teemojen määrittäminen ja nimeäminen sekä raportin laatiminen. Analyysiprosessissa ei välttämättä edetä kuitenkaan koko ajan lineaarisesti, vaan liikutaan myös edestakaisin vaiheiden välillä (Braun & Clarke, 2006).

Aineistoon tutustumisen aloitin lukemalla vastaukset useampaan kertaan läpi ja luomalla yleiskatsauksen aineiston sisällöstä. Tässä vaiheessa esimerkiksi varhaiskasvattajien esiintuomia yhteistyön kokemuksia koodattiin eri väreihin. Käytin omaa tulkintaani kokemuksista myönteisinä tai kielteisinä. Vaiheen aikana pyrin tunnistamaan erilaisuuksia ja samanlaisuuksia (ks., Guest ym., 2012) ja löytämään tutkimuksen tavoitteen kannalta merkityksellistä tietoa (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Seuraavaksi siirryin analyysissä **alustavien koodien muodostamiseen**. Alustavat koodit muodostin aineistosta poimituista sitaateista. Esimerkkejä alustavista koodista löytyy taulukoista 2, 3 ja 4. Tämän vaiheen tarkoituksena oli yksinkertaistaa alkuperäisten ilmauksissa esiintyvää tietoa (ks. Braun & Clarke, 2006). Alustavien koodien avulla pystyin siirtymään seuraavaan vaiheeseen eli **potentiaalisten teemojen tunnistamiseen**, minkä aikana työstin alustavia koodia ja muodostin niiden avulla aineistoa kuvaavia teemoja (Braun & Clarke, 2006). Potentiaalisiksi teemoiksi tunnistin avoimuuden, kohtaamisen ja tiedonvaihdon. Seuraavilla sivuilla löytyvissä taulukoissa on esimerkit syntyneistä teemoista.

Avoimuuden teemaan (Taulukko 2) sisältyivät näkemykset avoimuuden merkityksestä yhteistyössä, avoimesta vuoropuhelusta ja varhaiskasvattajien toiveista, että lastensuojelulla olisi näkyvämpi rooli myös varhaiskasvatuksessa.

Taulukko 2: Esimerkki avoimuus -teeman muodostumisesta

Alkuperäinen ilmaus	Alustavat koodit	Teema
<i>"Avoimuus auttaa, lapsi saa edunmukaista apua. Tiedon puute taas ei auta lasta." (V9)</i>	Avoimuuden merkitys yhteistyössä	Avoimuus
<i>"Avoimuus tukee, vaitiolo heikentää" (V11)</i>		
<i>"Avoin yhteistyö ja tapaaminen puolin ja toisin tukee" (V21)</i>		
<i>" Toivoisin avointa vuoropuhelua, yhteiset palaverit ovat hyvä asia ja mahdollisuus saada tietoa myös perheen tai tilanteesta kotioloissa." (V20)</i>	Avoin vuoropuhelu	
<i>"... Lastensuojelun jalkautuminen vakaan ja kertomaan työstään" (V15)</i>	Lastensuojelun näkyvämpi rooli kentällä	
<i>"Lastensuojelu tekisi itseään enemmän näkyvämmäksi kentällä" (V16)</i>		
<i>"Lasusta voitaisiin tulla pitämään pienimuotoisia koulutuksia tms. vakan henkilöstölle." (V17)</i>		

Kohtaamisen teema (Taulukko 4) muodostui erityisesti vuorovaikutukseen liittyvistä näkemyksistä. Kohtaamiseen sisältyi näkemykset välinpitämättömästä kohtaamisesta ja yhteistyön merkityksen arvostamisesta.

Taulukko 4: Esimerkki kohtaaminen -teeman muodostumisesta

Alkuperäinen ilmaus	Alustavat koodit	Teema
<i>"Kerran tultu katsomaan 15 min lasta. Ei juuri jutellut henkilökunnan kanssa kyseinen työntekijä." (V6)</i>	Välinpitämätön kohtaaminen	Kohtaaminen
<i>"Kylmä, meidät ammattilaisina ja lapset lähes päivittäin kohtaavina ihmisinä ohittava käytös ehdottomasti heikentää yhteistyötä - henkilökohtaisesti vaikutelma on se, ettei lastensuojelu edes halua tehdä yhteistyötä vakan kanssa." (V20)</i>		
<i>"... yhteistyön merkityksen ymmärtämättömyys." (V23)</i>	Yhteistyön merkityksen arvostus tai arvostuksen puute	
<i>"Tukee sopivat persoonat, jotka arvostavat yhteistyön merkitystä." (V24)</i>		

Tiedonvaihdon teema (Taulukko 4) sisälsi näkemykset yksipuolisesta tiedonvaihdesta ja heikosta tiedonsiirrosta, mutta myös näkemyksen helposta yhteydenotosta lastensuojeluun silloin, kun varhaiskasvattajat tietävät, mihin heidän pitää ottaa yhteyttä.

Taulukko 4: Esimerkki tiedonvaihto -teeman muodostumisesta

Alkuperäinen ilmaus	Alustavat koodit	Teema
<i>"Kuvailisin yhteistyötä kokonaisuudessaan kuitenkin hieman yksipuoliseksi, me opettajat olemme enemmän vain tiedon välittäjiä."</i> (V4)	Yksipuolinen tiedonvaihto	Tiedonvaihto
<i>"Yhteistyö ei toimi ollenkaan, sillä tieto ei kulje kyseisten tahojen välillä. Esimerkiksi päiväkotit ei aina tiedä lasu-asiakkuudesta."</i> (V2)	Heikko tiedonsiirto	
<i>"Varhaiskasvatus ei saa tietää asioita lapsista, vaikka se vaikuttaa lapseen suuresti. On vaikea tukea lasta hoidossa, kun ei tiedä lapsen taustoja."</i> (V8)		
<i>"Yhteydenottaminen on helppoa. Joskus aikaa on kulunut siihen, että on löytynyt oikea ihminen vastaamaan kysymyksiin."</i> (V3)	Helppo yhteydenotto	
<i>"[Yhteistyö] toimii hyvin, jos on tieto, mihin ottaa yhteyttä. Sain hyvin infoa, mitä pitää tehdä."</i> (V16)		

Kun olin muodostanut potentiaaliset teemat, siirryin seuraavaan vaiheeseen eli **teemojen tarkistamiseen**, joka tässä tutkimuksessa tarkoitti myös alkuun palaamista ja sen tarkistamista, vastaavatko teemat tarpeeksi aineiston sisältöä. Lopulliset **teemat nimettiin ja määritettiin** seuraavanlaisesti: avoimuus, tiedonvaihto ja kohtaaminen. Kokosin teemat ja niiden määritelmät taulukkoon (tulosluvun taulukko 5), jossa on sanallinen lyhyt kuvaus teeman merkityksestä. Vastakohtaisella tilannekuvauksella olen halunnut tuoda esiin jokaiseen teemaan liittyvät yhteistyötä tukevat ja heikentävät tekijät.

Avoimuuteen sisältyvät varhaiskasvattajien kuvaama varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun työntekijöiden välinen avoimuus liittyen perheen ja lapsen tilanteeseen. Avoimuuteen sisältyvät myös pohdinnat salassapitovelvollisuudesta. **Tiedonvaihtoon** sisältyvät kuvaukset tiedonsiirrosta varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä. Tähän teemaan sisältyy myös esimerkiksi konkreettinen yhteydenpito varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä. **Kohtaamiseen** sisältyvät ymmärrys varhaiskasvatuksen näkökulman tärkeydestä ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokema heihin kohdistuva välinpitämätön kohtaaminen.

2.5 Eettiset ratkaisut

Hyvään tieteelliseen käytännön mukaiseen tutkimuksen tekoon sisältyvät tutkijoiden rehellisyys, yleinen huolellisuus, tarkkuus, arvostus ja vastuunkanto tutkimuksen eri vaiheissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta [TENK], 2023). Laadullisessa tutkimuksessa eettisiä ratkaisuja on tarkasteltava tutkimuksen kaikissa vaiheissa (Patton, 2002). Tutkimukseen osallistumisen on oltava vapaaehtoista ja osallistujalla on oltava mahdollisuus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen niin halutessaan (mm. Eskola & Suoranta, 2014; Hirsjärvi ym., 2009). Tiedote tutkimuksesta ja tietosuojalomake olivat linkkinä itse kyselylomakkeessa, joissa tiedotettiin tutkittavan oikeuksista esimerkiksi keskeyttää tutkimus.

Tutkimuksessa **vastuunkanto** tarkoittaa vastuun kantamista tieteellisen toiminnan koko elinkaaresta aina ideasta, hallinnointiin, koulutukseen, ohjaukseen, toteutukseen, julkaisemiseen ja vaikutuksiin saakka (TENK, 2023). Olen

pyrkinyt kantamaan vastuuta ja huolehtimaan **rehellisyydestä** tutkimuksestani raportoimalla tutkimuksen eri vaiheista ja pohtimalla tutkimukseni merkitystä ja luotettavuutta. Myös tutkimukseen osallistujia tiedotettiin tutkielmasta ja siitä, mihin heidän antamiaan vastauksiaan tullaan käyttämään. Tutkittaville tiedotettiin siis kyselyvastausten käyttötarkoituksesta ja siitä, kuka kyselyaineistoa käsittelee.

Yleiseen huolellisuuteen voidaan nimetä muun muassa etiikasta huolehtiminen ja eettisesti toimiminen. Empiirisessä tutkimuksessa on etiikan näkökulmasta pidettävä huolta siitä, ettei yksittäisiä henkilöitä ole mahdollista tunnistaa (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tästä huolehdiin poistamalla sellaiset henkilötiedot, joista tutkittavan voisi tunnistaa. Tutkittavat olivat tutkimusvuorovaikutuksessa minuun tutkijana, joten tarvittiin tietoon perustuva eettinen suostumus osallistua tutkimukseen (ks. Kuula-Luumi, 2021). Tutkittaville informoin henkilötietojen käsittelystä tutkimuksessa, mitä tutkimukseen osallistuminen konkreettisesti tarkoittaa ja tutkittavan oikeuksista esimerkiksi osallistua vapaaehtoisesti ja keskeyttää tutkimus missä vaiheessa tahansa (ks. Kuula-Luumi, 2021). Suostumuspyyntö sekä siihen liittyvä tietosuojalomake löytyivät linkkinä kyselylomakkeen alussa (ks. Liite 1).

Kyselylomakkeen vastauksiin voidaan nähdä liittyvän luotettavuuskysymyksiä, sillä en pystynyt todentamaan kaikkien vastaajien olleen varmasti varhaiskasvatuksen työntekijöitä (Miettinen & Vehkalahti, 2013). Tämän kysymyksen pyrin ratkaisemaan tarkastelemalla vastauksia, joista oman tulkinnan mukaan vähintään suurin osa oli varhaiskasvattajien kirjoittamia muun muassa heidän käyttämiensä ilmausten perusteella, kuten ”vasu” ja ”vaka”. Käytin omaa tulkintaani ja oman kokemuksen perusteella tein huomion siitä, että nämä ilmaukset harvoin esiintyvät samalla tavalla sellaisten ihmisten puheessa, jotka eivät ole opiskelleet varhaiskasvatusalaa tai työskennelleet siellä.

Kyselylomakkeessa kysyttiin sukupuolta ja ikää, mutta ei henkilötietoja, kuten nimeä tai osoitetietoja (ks. Tietosuojavaltuutetun toimisto, 2024). Varmuuden vuoksi en kuitenkaan yhdistänyt vastauksia ikään ja ammattinimikkeeseen, sillä henkilöt voivat olla välillisesti tunnistettavissa heidän antamien vastausten

perusteella (ks. Jyväskylän yliopisto, 2023). Tutkimusaineisto tallennettiin Webropol -kyselyohjelmistoon ja sitä säilytettiin yliopiston verkkolevyllä salasanan takana.

Tutkijan on tärkeää arvioida myös omaa asemaansa tutkittavaan aiheeseen liittyen, sillä tutkijan asema ja oman tulkinnan merkitykset ovat keskeisiä erityisesti laadullisessa tutkimuksessa (Schreier, 2012; Eskola & Suoranta, 2014). Tutkijan oma subjektiivisuus, aikaisemmat tiedot ja odotukset vaikuttavat tahtomattakin tutkimiseen (Ahonen, 1994). Toin johdannossa esiin työkokemukseni sekä varhaiskasvatuksessa että lastensuojelussa, joten olen avoin siitä, että työkokemus saattaa vaikuttaa tutkimuksen objektiivisuuteen. Tutkimuksen ajan olen kuitenkin pyrkinyt säilyttämään objektiivisuuden ja ammatillisen etäisyyden. Tutkimuksessa teen parhaani varmistaakseni tiedostavani oman tutkijan asemani ja minimoin mahdolliset vaikutukset tutkimuksen objektiivisuuteen. Koen tämän avoimuuden olennaisena osana eettistä pohdintaa ja tutkimuksen läpinäkyvyyttä. Raportoin tutkimuksen eri vaiheista ja tekemistäni ratkaisuista ja tukeudun teoriaan. Toisaalta työn kautta kertynyt käytännön kokemus on myös kehittänyt asiantuntijuutta, jota olen hyödyntänyt esimerkiksi tulosten tarkastelussa ja tutkimuksen pohdintaosuudessa.

Tutkimusaineiston keruussa hyödynsin myös omaa henkilökohtaista sosiaalista mediaa, jonka käyttämiseen sisältyy myös eettisiä haasteita, sillä tutkijalla on mahdollisuus tunnistaa vastaaja (vrt. Valli ym., 2018). Tämä saattaa vaikuttaa tutkijana tulkintaani vastauksista. Oman henkilökohtaisen sosiaalisen median lisäksi jaoin kyselylomakkeen linkkiä myös laajalle joukolle Facebook -ryhmissä, mikä taas lieventää tunnistettavuuden riskiä, kun vastausten määrä lisääntyy eikä tutkimuksen kohteena ole vain muutama yksittäinen vastaus.

Fenomenografista otetta hyödyntävää tutkimusta on kuitenkin myös kritisoitu siitä, että kontekstin merkitys aliarvioidaan ilmausten tulkinnassa (Säljö, 1994; Häkkinen, 1996). Kritiikkiä on esitetty siitä, että tutkijat vieraannuttavat yksilöt heidän omista ilmauksistaan ja jättävät huomiotta ne kontekstit, joissa ilmaisut tuotettiin (Säljö, 1994; Häkkinen, 1996). Vaikka tutkimukseni ei ole täysin fe-

nomenografinen, halusin nostaa tämän esiin, sillä nimettömyys ja laajalle joukolle kohdennetun kyselytutkimuksen vuoksi en voi myöskään tietää konteksteja, joissa vastaukset ovat tuotettu. Konteksteilla viitataan esimerkiksi tietoon siitä, millä alueilla tutkittavat työskentelevät. Tämä ei kuitenkaan näkemykseni mukaan merkittävästi vaikuta tutkimuksen tarkoitukseen, sillä tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena on kartoittaa varhaiskasvattajien yleisiä näkemyksiä yhteistyöstä lastensuojelun kanssa. Tavoitteena ei ole syventyä yksittäisten käytäntöjen arviointiin ja yleistettävyyteen (vrt. Tuomi & Sarajärvi, 2018), vaan tarkastella kokonaisvaltaisesti varhaiskasvattajien kokemuksia ja asenteita yhteistyön merkityksestä sekä siihen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia.

3 VARHAISKASVATUKSEN JA LASTENSUOJELUN YHTEISTYÖSSÄ MERKITYKSELLISET ASIAT

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemyksistä lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä muodostettiin temaattisen analyysin avulla kolme teemaa: **avoimuus, kohtaaminen ja tiedonvaihto** (taulukko 5). Nämä kolme teemaa nousivat merkityksellisinä esiin, kun varhaiskasvatuksen työntekijät kuvaavat yhteistyötä lastensuojelun kanssa. Teemat ovat selitetty vastakohtaisin tilannekuvauksin, millä olen pyrkinyt tuomaan esiin varhaiskasvattajien näkemyksiä yhteistyötä tukevista ja heikentävistä tekijöistä.

Taulukko 5: Lopulliset teemat ja niiden sanalliset kuvaukset

TEEMA	SANALLINEN KUVAUS
AVOIMUUS	Kerrotaan avoimesti lapsen tilanteesta \leftrightarrow Lapsen tilanteesta jätetään kertomatta asioita
KOHTAAMINEN	Avoin kohtaaminen ja ymmärrys varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkökulman tärkeydestä \leftrightarrow Välinpitämätön kohtaaminen
TIEDONVAIHTO	Molemminpuolinen tiedonvaihto \leftrightarrow Tiedonvaihdon yksipuolisuus

Avoimuuden teema koostuu työntekijöiden näkemyksistä, joiden mukaan avoimuus työntekijöiden välillä lasten tilanteesta tukee yhteistyötä. Varhaiskasvattajien näkemysten mukaan lastensuojelun puolelta ei kuitenkaan kerrota tarpeeksi avoimesti lapsen tilanteesta, mikä taas heidän mielestään heikentää yhteistyötä. **Kohtaamisen** teemaan, sisältyvät näkemykset arvostavan kohtaamisen tärkeydestä yhteistyössä, ja välinpitämättömän kohtaamisen heikentävästä vaikutuksesta yhteistyöhön. Viimeiseen teemaan eli **tiedonvaihtoon** sisältyvät varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemykset tiedonvaihdon yksipuolisuudesta,

mutta myös yksittäisiä näkemyksiä tiedonsiirron sujuvuudesta. Lisäksi pohdinnat tietosuojan tiukkuudesta vaikuttavat varhaiskasvatuksen työntekijöiden mukaan avoimuuteen ja tiedonvaihdon sujuvuuteen. Tulosluvussa pohdinnat tietosuojasta olen liittänyt tulosluvun ensimmäiseen alalukuun eli avoimuuden teemaan, vaikka on otettava huomioon sen vaikutus varhaiskasvattajien näkemysten mukaan myös esimerkiksi tiedonvaihtoon.

Myönteiset kuvaukset yhteistyöstä ovat vastauksissa selkeässä vähemmistössä. Yhteistyön toimivuutta kuvataan tällöin sanoilla ”sujuva” ja ”ihan hyvä” mutta lähes kaikissa vastauksissa varhaiskasvattajat tuovat esiin yhteistyöhön liittyviä haasteita. Vaikka käsittelen teemoja erillisesti, on hyvä huomioida niiden keskinäinen yhteys. Näihin kaikkiin kolmen teemaan voi nähdä yhdistyvän myös esimerkiksi resurssipulan, jonka varhaiskasvattajat nostavat esiin kuvauksissa yhteistyöstä.

Hyvinvointialueuudistus on myös muuttanut palvelujen saatavuutta ja yhtenäisyyttä, mikä varhaiskasvattajien mukaan heijastuu yhteistyöhön lastensuojelun kanssa. Vastaja 7 kuvaa nykytilannetta näin: ”Tällä hetkellä isoin haaste on hyvinvointialueille siirtyminen ja palveluiden hajanaisuus”. Tämä kertoo varhaiskasvattajien kokemasta epäselvyydestä palveluihin liittyen, minkä voidaan nähdä vaikuttavan esimerkiksi tiedonvaihtoon eri toimijoiden välillä.

3.1 Avoimuus

Avoimuuden teemaan sisältyvät varhaiskasvattajien näkemykset avoimuuden merkityksestä yhteistyössä. Esimerkiksi avoimuuden puute koetaan yhteistyössä merkittävänä haasteena, sillä varhaiskasvattajien mukaan lastensuojelu ei aina jaa riittävästi tietoa lapsen tilanteesta, mikä voi vaikeuttaa varhaiskasvattajien työtä lapsen tuen järjestämisessä. Esimerkiksi vastaja 9 toteaa: ”Avoimuus auttaa, lapsi saa edunmukaista apua. Tiedon puute taas ei auta lasta”. Avoimuuteen sisältyvät myös varhaiskasvattajien pohdinnat tietosuojasta ja salassapitovelvollisuudesta, jotka heidän mukaansa vaikuttavat yhteistyön avoimuuteen. Vaikka

varhaiskasvattajat ymmärtävät tietosuojan ja salassapitovelvollisuuden tärkeyden, he kokevat sen toisinaan esteenä avoimelle yhteistyölle.

Vastaja 6 pohtii, kuinka tilanteissa, joissa huoli on läsnä, tiedon jakaminen on välttämätöntä. Vastaja nostaa myös esille konkreettisen haasteen, joka on tarvittavien yhteystietojen löytäminen. Ilman yhteystietoja on vaikea kutsua lastensuojelun työntekijöitä osallistumaan esimerkiksi varhaiskasvatuskeskusteluihin.

Tietosuoja aiheuttaa harmaita hiuksia. Mielestäni huolen ollessa läsnä välttämätön tiedon jakaminen pitäisi olla mahdollista myös lastensuojelusta päiväkotiin päin. Myös yhteystietojen löytäminen on haastavaa, esim. vasukeskusteluihin voisivat osallistua, mutta ei tiedetä, mistä saadaan oikea henkilö kiinni. (V6)

Varhaiskasvattajat tuovat esiin, ettei heille olla avoimia siitä, onko esimerkiksi joihinkin toimenpiteisiin ryhdytty ja saako perhe apua lastensuojeluilmoituksen jälkeen. Myös vastaja 7 nostaa esiin tietosuojan tiukkuuden, mutta kuinka varhaiskasvatus on jo itsessään ennaltaehkäisevää ja lapsen hyvinvointia lisäävää, joten dialogi osapuolten välillä olisi tärkeää. Vastaja 9 kokee, ettei avoimuus ole molemminpuolista, kun varhaiskasvatus antaa heidän mukaansa kaiken tiedon lastensuojeluun, mutta lastensuojelusta tulee vähän tietoa varhaiskasvatukseen päin.

Omasta näkökulmasta yhteistyötä hankaloittaa se, että emme saa esim. lastensuojeluilmoituksen jälkeen tietoa, onko joihinkin toimenpiteisiin ryhdytty tai saako perhe apua ... Tietosuoja on niin tiukka. Vaikka toisaalta vaka on jo itsessään ennaltaehkäisevää ja lapsen hyvinvointia lisäävää, olisi tärkeää, että yhteistyö voisi sujua niin, että lapsen asioista voidaan puhua. (V7)

Varhaiskasvatus antaa lapsen edun mukaan kaiken tiedon lastensuojeluun ja lastensuojelu ei anna mitään tietoa varhaiskasvatukseen. (V9)

Varhaiskasvattajien näkökulman mukaan avoimuus on keskeisenä tekijänä yhteistyössä lapsen ja perheen hyvinvoinnin tukemiseksi. Varhaiskasvattajat mainitsevat monta kertaa, kuinka avoimuus auttaa ja tukee yhteistyötä. Avoimuuden puutteen taas, erityisesti lastensuojelun taholta, varhaiskasvattajat kokevat haasteeksi, joka heikentää yhteistyötä ja vaikuttaa heikentävästi lapsen hyvinvointiin.

3.2 Kohtaaminen

Varhaiskasvattajien näkemyksissä arvostava kohtaaminen on keskeistä. Kuten vastaaja 24 toteaa: "[Yhteistyötä] tukee sopivat persoonat, jotka arvostavat yhteistyön merkitystä". Toisaalta välinpitämättömäksi koettu kohtaaminen lastensuojelun työntekijöiden puolelta ja kokemus ymmärtämättömydestä liittyen siihen, että varhaiskasvattajat kohtaavat lapsia päivittäin päiväkodissa, koetaan yhteistyötä heikentävinä tekijöinä.

Kylmä, meidät ammattilaisina ja lapsen lähes päivittäin kohtaavina ihmisinä ohittava käytös ehdottomasti heikentää yhteistyötä - henkilökohtaisesti vaikutelma on se, ettei lastensuojelu edes halua tehdä yhteistyötä vakan kanssa. (V20)

Vaikuttaa siltä, että lastensuojelussa ei oikein ymmärretä kuinka ison osan lapset päiväkodissa viettävät arjestaan. (V23)

Kohtaamiseen liittyen varhaiskasvattajat korostavat myös tiedonkulun ja yleisesti yhteistyön epäsuhdetta. He kokevat lastensuojelun hoitavan asioita pääosin yksipuolisilla ilmoituksilla ilman riittävää vuorovaikutusta varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Mielenkiintoista on, että salassapitovelvoite ja tietosuoja koetaan esteeksi yhteistyössä, mutta varhaiskasvattajat tuovat esiin sen, kuinka heillä itsellä tuntuu olevan käsitys siitä, että lapsen etu menee salassapitovelvoitteen edelle. Tämän vuoksi varhaiskasvattajat kokevat, etteivät he voi kieltäytyä tietojen antamisesta. Samalla varhaiskasvattajat kuvaavat ihmettelevänsä sitä, ettei lastensuojelusta anneta tietoja, jotka heidän mukaansa vaikuttavat lapsen arkeen varhaiskasvatuksessa. Esimerkiksi vastaaja 22 nostaa myös lapsen varhaiskasvatuksessa viettämän ajan verrattuna lastensuojelun työntekijöiden lasten kanssa viettämään aikaan. Lainauksessa on nähtävissä tuohtumista siihen, että vastaajan mukaan sosiaalityöntekijät ja sijaisvanhemmat käyttäytyisivät niin, että tietävät paremmin lapsen asioista kuin varhaiskasvattajat.

Lastensuojelusta tulee harvoin mitään tietoa lapsen/perheen tilanteesta meille vakaan edes pyydettyä, mutta vakaa kyllä konsultoidaan lapseen/perheeseen liittyvistä asioista. Monella vakatyöntekijällä on käsitys/tunne/kokemus, että me emme voi emmekä halua kieltäytyä tietojen välittämisestä lasuun vedoten salassapitovelvoitteeseen, sillä lapsen etu menee sen edelle. Ihmettelemme kuitenkin sitä, että lasusta ei anneta meille tietoja, jotka vaikuttavat radikaalisti lapsen vaka-arkeen ja siihen, kuinka lapsen/perheen kohtaamme. Toivoisimme, että yhteistyö ei olisi näin yksipuolista. (V20)

Lastensuojelu hoitaa asioita yksipuolisilla ilmoituksilla, kertomatta tai tiedottamatta varhaiskasvatuksen suuntaan mitään. Meitä ei kutsuta palavereihin, ei kerrota milloin ne ovat eikä välttämättä edes mitä niissä on keskusteltu tai päätetty. Sijoitukseen päätyneiden lasten kohdalla yhtäkkiä lapsen kolmesti tavannut sosiaalityöntekijä ja sijaisvanhemmat ovatkin asiantuntijoita juuri tämän lapsen tarpeista ja tilanteesta, vaikka varhaiskasvatuksen työntekijät olisivat hoitaneet lasta 50–60 tuntia viikossa viimeiset kaksi vuotta. (V22)

Varhaiskasvattajat toivovat, että lastensuojeluun voisi olla yhteydessä matalammalla kynnyksellä. Varhaiskasvattajat osoittavat halua puuttua lapsen huolestuttavaan tilanteeseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Varhaiskasvattajat tuovat esiin, ettei puuttumisen tarvitsisi olla esimerkiksi heti suoraan lastensuojeluilmoitus, vaan lastensuojeluun olisi mahdollista olla yhteydessä silloin, jos perheiden tai lasten tilanteessa on jotain huolestuttavaa, mutta ei heidän mukaansa vielä sellaista, joka vaatisi lastensuojeluilmoituksen. Toisaalta vastaaja 3 myös tunnistaa mahdollisuuden ottaa yhteyttä lastensuojeluun matalalla kynnyksellä ja pyytää neuvoa erilaisissa tilanteissa.

Toivoisin, että vakan henkilöstö voisi raportoida jo pienemmistä huolenaiheista aika pienellä kynnyksellä. Sen ei tarvitsisi olla edes lastensuojeluilmoitus, mutta monesti perheissä mutta monesti perheissä tai lapsissa on havaittavissa erilaisia pieniä huolestuttavia merkkejä, jo ennen kuin se vakava huoli nousee esiin. (V1)

Toivoisin, että yhteistyötä voitaisiin tehdä matalammalla kynnyksellä. Joskus toivoisi, että voisi tarvittaessa kysyä neuvoa lastensuojelusta, miten kannattaisi toimia tietyssä tilanteessa. Lastensuojeluilmoituksen tekoon on kuitenkin tietty "kynnys" ja välttämättä kriteerit siihen ei aina täyty, mutta perheestä ja lapsesta voi olla huoli kuitenkin. (V10)

Lastensuojeluun voi olla yhteydessä hyvin matalalla kynnyksellä. Lastensuojelusta voi kysyä neuvoa ja ohjeita, miten eri tilanteissa tulisi toimia. Lastensuojeluun voi olla myös yhteydessä, jos jostakin lapsesta herää erityistä huolta. (V3)

Vastaaja 19 nostaa esiin, kuinka resurssien lisääminen auttaisi siinä, että jäisi aikaa kohdata muut lapsen kanssa toimivat aikuiset. Esimerkiksi verkostotapaamisten nähtiin olevan mahdollisesti hyviä "rakentamaan yhteistä näkökenttää", mutta toisaalta vastaaja 19 toi esiin, kuinka oman työajan rajallisuus ei välttämättä anna mahdollisuuksia tapaamisiin.

Resursseja lisäämällä, niin että jäisi aikaa siihen, että ehditään muistaa ja kohdata myös ne muut lapsen kanssa toimivat aikuiset. Verkostotapaamiset tai vastaavat olisi varmasti myös hyviä yhteistä näkökenttää rakentamaan, mutta karu fakta on sekin, ettei edes oma työaika tahdo antaa mahdollisuutta sellaisiin. (V19)

Varhaiskasvattajien näkökulman mukaan arvostava kohtaaminen yhteistyössä edistäisi huolten esiin ottamista. Varhaiskasvattajat tuovat esiin, että vaikka he

ovat jatkuvasti tekemisissä lapsen kanssa sekä antavat lastensuojeluun päin tietoa lapsen tarpeista ja tilanteesta, lastensuojelu ei vaikuta haluavan tehdä yhteistyötä heidän kanssaan ja varhaiskasvattajien näkökulmasta yhteistyö näyttäytyy yksipuolisena eikä varhaiskasvattajia kohdata heidän toivomallaan tavalla.

3.3 Tiedonvaihto

Tiedonvaihdon teemaan sisältyvät varhaiskasvattajien näkemykset konkreettisen yhteydenpidon ja tiedonsiirron merkityksestä lastensuojelun kanssa tehtävässä yhteistyössä. Varhaiskasvattajat kokevat tiedonvaihdon pääosin yksipuolisena ja puutteellisena. Erityisesti varhaiskasvattajat korostavat tiedonvaihdon puutteiden tulevan esiin silloin, kun lapsesta on tehty lastensuojeluilmoitus. Vastaaaja 1 nostaa esiin, kuinka varhaiskasvattajien työtä helpottaisi, jos he saisivat tietoa siitä, mitä lastensuojeluilmoituksen jälkeen on tapahtunut. Vastaaaja 10 nostaa esiin, että tiedonvaihto on vähäistä ja tiedon saaminen on sen varassa, kuinka paljon huoltaja haluaa kertoa perheen tilanteesta. Vastaaaja 14 tuo myös esiin, kuinka perheet ovat itse kertoneet lastensuojelun olleen heihin yhteydessä, mutta lastensuojelusta ei ole otettu yhteyttä varhaiskasvatukseen.

Emme ole saaneet mitään tietoa enää ilmoituksen teon jälkeen. Ymmärrän ettei se meille kuulu, mutta toisaalta meidän työtämme usein voisi auttaa tieto siitä, millaiseen lopputulokseen lastensuojelu on tullut. (V1)

Koen, että tiedonvaihto on melko vähäistä, sillä jos huoltaja ei halua kertoa itse tilanteesta niin välttämättä varhaiskasvajalla ei ole tilanteesta mitään muuta tietoa kuin, että on itse tehnyt lastensuojeluilmoituksen. (V10)

Koen tiedonvaihdon heikoksi. Me emme ole saaneet juuri minkäänlaista yhteydenottoa ilmoituksen jälkeen. Kuulleet vain perheiltä lasun olleen heihin yhteydessä. (V14)

Varhaiskasvattajien pohtiessa yhteistyössä kehitettäviä asioita, he nostavat esiin erityisesti tiedonvaihdon. Molemminpuolinen tiedonvaihto muun muassa yhteistyöpalavareiden muodossa olisi keskinäistä yhteistyötä vahvistavaa. Vastaaaja 6 myös kokee, ettei ole vain huoltajan vastuulla kertoa sellaisia tietoja, jotka vaikuttavat lapsen kasvuun ja kehitykseen. Lisäksi hän nostaa esiin, kuinka se voi olla huoltajalle kuormittavaa jakaa asioita, joista voisi saada tiedon lastensuojelulta.

Yhteistyöpalaverit, jolloin voitaisiin katsoa, onko lasu ja vaka samoilla linjoilla lapsen hyvinvoinnista. (V2)

Molemminpuolinen tietojen vaihto lasta koskevista asioista. Ettei ole huoltajan vastuulla kertoa tietoja, jotka vaikuttavat lapsen kasvuun ja kehitykseen. Huoltajillekin asioiden kertominen on kuormittavaa. Myös lastensuojelun osallistuminen esim. Vasu-keskusteluihin. (V6)

Varhaiskasvattajat nostavat esiin myös resurssipulan heikentävän vaikutuksen yhteistyöhön, minkä olen tulkinut koskevan tiedonvaihtoa. Vastaaaja 6:n näemyksen mukaan varhaiskasvatuksessa ei ole esimerkiksi selkeää rajaa siinä, milloin he voivat olla yhteydessä lastensuojeluun. Lastensuojelun resurssipulan nähdään vaikuttavan siihen, että tilanteet tuntuvat vastaaaja 12:n mukaan jäävän "roikkumaan". Vastaaaja 12 kokee, ettei varhaiskasvatuksessa tiedetä, onko jokin asia hoidossa vai ei lastensuojelun puolella.

Resurssien puute lastensuojelun osalta ja toisaalta varhaiskasvatuksessa ei ole selkeää rajaa siinä, milloin lastensuojeluun on syytä olla yhteydessä. (V6)

Yhteistyötä heikentävät lastensuojelun resurssipula. Monesti tilanteet jäävät "roikkumaan" ilmoituksen jälkeen... eikä tiedetä, onko asia hoidossa vai ei. (V12)

Kokonaisuudessaan varhaiskasvattajien näkökulmasta tiedonvaihto näyttäytyy puutteellisena ja yksipuolisena. Varhaiskasvattajat kokivat resurssien puutteen lastensuojelun osalta heijastuvan myös tiedonvaihtoon. Resurssien puute nousi esiin esimerkiksi lastensuojeluilmoitusten jälkeisessä yhteistyössä, kun lastensuojeluilmoitusten jälkeinen tiedonvaihto koettiin useissa vastauksissa olemattomana. Tiedonvaihtoa kuvattiin "yksipuolisena", "vajavaisena" ja "heikkona". Varhaiskasvattajat kokevat usein, että he antavat tietoa lastensuojeluun, mutta he eivät saa lastensuojelusta riittävästi vastavuoroista tietoa. Tiedonvaihdon koetaan erityisen olevan ongelmallista silloin, kun lapsi on jo lastensuojelun asiakas, ja varhaiskasvattajat jäävät ilman tietoa tilanteen etenemisestä tai yhteistyöpalaverien sisällöistä. Toisaalta aineistossa varhaiskasvattajat tuovat esiin myös tämänhetkisiä hyviä käytäntöjä, kuten matalan kynnyksen yhteydenpito lastensuojeluun ja tieto tarvittavista yhteystiedoista. Varhaiskasvattajat kuitenkin korostavat molemminpuolisen tiedonvaihdon ja säännöllisten yhteistyöpalaverien merkitystä, jotta lapsen tarpeet voitaisiin huomioida kokonaisvaltaisesti ja oikea-aikaisesti.

4 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemyksiä lastensuojelun kanssa tehtävään yhteistyöhön. Lähdin kartoittamaan näkemyksiä selvittämällä varhaiskasvattajien havaintoja ja kokemuksia yhteistyöstä. Tutkimuksen lähestymistapana hyödynsin piirteitä fenomenografiasta, sillä fenomenografiassa huomio suunnataan yksilön minään, subjektiin, mikä tarkoittaa havaintoja, tunteita ja mielikuvien ajattelua (Niikko, 2003). Aineistonkeruumenetelmänä käytin laadullista kyselylomaketta ja tuloksena muodostui temaattisen analyysin (ks. Braun & Clarke, 2006) avulla kolme keskeistä teemaa: avoimuus, tiedonvaihto ja kohtaaminen, joiden kautta varhaiskasvattajat kuvaavat yhteistyötä. Tulosten perusteella varhaiskasvatuksen työntekijät kokevat tämänhetkisen yhteistyön lastensuojelun kanssa pääosin yksipuolisena tai jopa olemattomana.

Sennettin (2012) mukaan merkityksellinen yhteistyö edellyttää inhimillisten kokemusten moninaisuuden tunnustamista sen sijaan, että pyrittäisiin yhdenmukaistamaan niitä. Tämän saavuttaminen vaatii halukkuutta olla avoin toiselle ja hänen kokemuksilleen (Sennett, 2012). Tässä tutkimuksessa myös varhaiskasvattajat nostavat esiin **avoimuuden** ja **kohtaamisen** merkityksen, jotta yhteistyöstä tulisi mahdollisimman toimivaa ja lapsen tarpeet tulisivat asianmukaisesti ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa huomioiduiksi. Avoimuus edistää sujuvaa yhteistyötä, joka on olennaisena tekijänä varhaisen puuttumisen onnistumiseen siitä vastaavien tahojen välillä (mm. Vlasov ym., 2018). Varhaisen puuttumisen on tutkimuksissa todettu vähentävän muun muassa nuorisorikollisuutta, kuten selviää Yhdysvalloissa toteutetusta pitkittäistutkimuksesta (Mann & Reynolds, 2006). Tutkimuksen mukaan esikouluiässä tapahtuneen intervention ansiosta nuorisorikollisuuden esiintymistiheys ja vakavuus väheni 18 ikävuoteen mennessä (Mann & Reynolds, 2006). Tästä syystä varhaiskasvattajien kokemukset avoimuudesta ja kohtaamisesta sekä niiden puuttumisesta yhteistyössä olisi tärkeää ottaa huomioon, ja kehittää avointa ja arvostavaa yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä.

Varhaiskasvattajat kokevat **tiedonvaihdon** lastensuojelun kanssa yksipuoliseksi, mikä on linjassa aiempien tutkimusten kanssa. Aiemmissä tutkimuksissa on korostettu varhaiskasvatuksen työntekijöiden tarvetta työntekijöiden sujuvammalle tiedonvaihdolle (mm. Hietämäki ym., 2017). Tiedonkulun ongelmat mainitaan aiemmissä tutkimuksissa myös syinä siihen, minkä vuoksi esimerkiksi opetuksen tukijärjestelmät eivät toimi sijoitettujen lasten kohdalla (mm. Rätty ym., 2014; Heino & Oravainen, 2012). Tässä tutkimuksessa tiedonvaihdon ongelmat liittyvät erityisesti varhaiskasvattajien näkemykseen siitä, kuinka he antavat tietoa lastensuojeluun päin, mutta tieto ei kulje lastensuojelusta varhaiskasvatukseen.

Tiedonvaihtoon liittyen varhaiskasvattajat nostavat esiin yhteistyötä haastaviksi tekijöiksi salassapitovelvoitteen ja tietosuojan. Varhaiskasvattajat ymmärtävät salassapidon ja tietosuojan merkityksen, mutta kokevat niiden aiheuttavan myös ”harmaita hiuksia”. Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjällä ja tuottajalla on oikeus saada lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseksi ja tuottamiseksi välttämättömät tiedot ”lapsen huoltajilta, opetustoimen viranomaisilta, sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisilta, muilta varhaiskasvatus-, sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tuottajilta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiltä” (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 41 §). Varhaiskasvatuksen järjestäjän on tarpeen vaatiessa tehtävä yhteistyötä sosiaali- ja terveyshuollosta vastaavien tahojen kanssa ”lapsen tarvitseman tuen ja palvelujen kokonaisuuden arvioimiseksi, suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi” (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 52a §). Lisäksi lastensuojelulain (417/2007) mukaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän on tehtävä yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa lapsen kodin ulkopuolisen sijoituksen valmistelun aikana sekä sijoituksen aikana. Varhaiskasvattajilla on täten oikeus saada tietoa lapsen tilanteesta, jotta lapselle voidaan tarjota tarvittavaa tukea kokonaisvaltaisesti. Tulevaisuudessa olisikin hyvä kehittää sellaisia käytäntöjä, jotka mahdollistavat tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen tiedonvaihdon ilman, että yksilön tietosuoja vaarantuu.

Varhaiskasvatus- ja sosiaalialan haasteisiin liittyviä diskursseja on jo nostettu yleisesti esille sekä tutkimuksissa että mediassa. Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun tilasta puhuttaessa esiin on nostettu erityisesti resurssipula ja sen heikentävät vaikutukset muun muassa työntekijöiden hyvinvointiin (mm. Mänttärivan der Kuip, 2022; Peltomäki, 2023; Aalto, 2022; Moilanen, 2022; Cremin, 2023). Lastensuojelun tilasta on myös julkisissa keskusteluissa käytetty sanaa kriisi (Mänttärivan der Kuip, 2022), samoin kuin puhutaan varhaiskasvatuskriisistä, varhaiskasvatuksen kriisistä tai päivähoidon kriisistä. Kriisipuheessa nostetaan esille molempien tahojen resurssipula (Mänttärivan der Kuip, 2022). Resurssipula nousee esiin varhaiskasvattajien kuvauksissa yhteistyöstä myös tässä tutkimuksessa. Varhaiskasvattajat tuovat esiin resurssien puutteen vaikuttavan heikentävästi yhteistyöhön ja esimerkiksi tiedonvaihtoon.

Resurssipulan ratkaiseminen on kuitenkin monisyinen haaste, joka edellyttää laajempaa yhteiskunnallista analyysia sekä rakenteellisia uudistuksia. Resurssipulan haasteet vaativat systemaattista tarkastelua ja muutoksia yhteiskunnan tukijärjestelmissä sekä palveluiden resursoinnissa. Vaikka tässä tutkimuksessa ei ole tietoa siitä, miltä alueilta varhaiskasvattajat ovat osallistuneet tutkimukseen, ja olen tuonut esiin tarkoitukseni käsitellä näkemyksiä yleisemmällä tasolla, varhaiskasvattajien havaintoja voidaan kuitenkin hyödyntää jatkotutkimuksissa ja niiden avulla suunnitella toimintamalleja, jotka vastaavat paikalliseen tarpeeseen ja resursseihin.

Tutkimuksessa nousi esiin varhaiskasvattajien tarve saada tietoa lastensuojelun toiminnasta esimerkiksi niin, että lastensuojelun työntekijät jalkautuisivat kertomaan työstään. Koulutuksen hyödyt ovat tutkittuja ja Iso-Britanniassa teetetyt tutkimukseen mukaan erityisesti vastavalmistuneille tarjottu täydennyskoulutus vaikutti sekä niiden opettajien itsevarmuuteen, jotka ovat saaneet koulutusta ennen valmistumistaan, että niiden, jotka eivät ole saaneet koulutusta ennen valmistumista (Baginsky, 2005). Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen on lähtökohtaisesti haasteellinen tehtävä työntekijöille, koska useimmiten heillä on

vain epäily asiasta (Inkilä ym., 2016) mutta sujuvalla yhteistyöllä ja tiedon jakamisella sitä on mahdollista helpottaa. On kuitenkin myös hyvä huomioida varhaiskasvatuksen henkilöstön moniammatillisuuden tuomat resurssit. Valkonen ym. (2024) tutkimuksessa varhaiskasvatuksen työntekijät, joilla oli sosiaalialan koulutus, kuvasivat pystyvänsä ohjaamaan sekä vanhempia että päiväkodin muuta henkilöstöä sotepalveluverkoston käytössä. Olisikin mielestäni tärkeää, että varhaiskasvatuksessa ymmärretään hyödyntää sosionomitaustaisten työntekijöiden osaamista muun muassa lastensuojelupalveluihin liittyen. Tähän tutkimukseen ei vastannut varhaiskasvatuksen sosionomeja, mutta teen huomion siitä, että heistä suurin osa saattaa tällä hetkellä työskennellä varhaiskasvatuksen opettajan nimikkeellä.

Hyvinvointialueuudistus ei koskenut suoraan varhaiskasvatuspalveluita mutta monet varhaiskasvatuksen yhteistyötahojen palvelut ovat muuttuneet uudistuksen seurauksena, joten uudistuksen vaikutus yhteistyöhön on otettava huomioon (vrt. STM, 2024; Lehtonen, 2023). Lisäksi tässä tutkimuksessa varhaiskasvattajat mainitsivat, kuinka hyvinvointialueille siirtyminen ja palveluiden hajanaisuus tuottavat haasteita yhteistyölle. Tällä hetkellä hyvinvointialueiden palveluiden tuottamiselle voidaankin nähdä kaksi selkeää riskitekijää: riittämättömäksi osoittautuva rahoitus ja paheneva pula osaavasta henkilökunnasta (Lehtonen ym., 2023). Siirtymisen vaikutuksista ei ole olemassa vielä kattavaa tutkimusta, joten sitä tarvitaan edelleen lisää.

Tutkimuksen teossa on pyritty noudattamaan tieteen hyviä käytäntöjä ja arvioitu tutkimusta sen eri vaiheiden aikana (ks. Fingerroos ym. 2022; Patton, 2002). Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu objektiivisuus, johon olen pyrkinyt tutkimuksen ajan. Tutkija kuitenkin itse tekee tutkimuksen aikana havaintoja ja johtopäätöksiä (Fingerroos ym. 2022), minkä vuoksi omien mielipiteiden ja asenteiden tunnistaminen on tärkeää (Eskola & Suoranta, 1998; Patton, 2002). Opiskelen esimerkiksi varhaiskasvatusalaa, mikä vaikuttaa siihen, että tutkimus painottuu varhaiskasvatukseen, vaikka tutkimuksessani käsitellään myös lastensuojelua. Objektiivisuuteen olen pyrkinyt siinä, että analyysi pohjautuu Braun &

Clarcken (2006) jäsenyykseen temaattisesta analyysistä ja tulokset nousevat aineistosta eivätkä perustu vain omaan tulkintaani. Lisäksi olen tarkastellut tuloksia aiempien tutkimusten kautta.

Tutkimuksen luotettavuuteen voidaan nähdä vaikuttavan tietämättömyys siitä, miltä alueilta tutkimukseen vastattiin ja miltä alueilta vastaajilla on kokemusta lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä aineistonkeruumenetelmän vuoksi. Ei voida siis tehdä suoria johtopäätöksiä yhteistyön tilanteesta valtakunnallisesti. On kuitenkin otettava huomioon, ettei laadullisten tutkimusten pohjalta olekaan tarkoitus tehdä empiirisesti yleistäviä päätelmiä samalla tavalla kuin tilastollisessa tutkimuksessa (Eskola & Suoranta, 1998).

Kyselylomakkeen linkkiä jaettiin sosiaalisen median alustoilla ja täten kyselylomakkeen vastauksiin liittyy myös luotettavuuskysymyksiä, sillä en pystynyt todentamaan kaikkien vastaajien olleen varmasti varhaiskasvatuksen työntekijöitä (ks. Miettinen & Vehkalahti, 2013). Tein kuitenkin vastausten perusteella oman tulkinnan siitä, että vastaajat työskentelevät varhaiskasvatuksessa. Tutkimus onkin toteutettu varhaiskasvattajien näkökulmaan keskittyen ja täten lastensuojelun näkemykset yhteistyöstä jäivät kuulematta. Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen on kuitenkin olennaista tarkastella monialaista yhteistyötä laajasti eri näkökulmista.

Jatkotutkimuksissa kannattaisikin kartoittaa tarkemmin myös lastensuojelun työntekijöiden näkemyksiä monialaisesta yhteistyöstä, mikä antaisi laajemman kuvan yhteistyön nykytilasta ja mahdollistaisi kokonaisvaltaisemman ymmärryksen lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välisestä yhteistyöstä. Olisi tärkeää antaa mahdollisuus lastensuojelun työntekijöille tuoda esiin omia näkemyksiä esimerkiksi liittyen heidän toimintatapoihinsa tässä tutkimuksessa esiin tulleeseen salassapitoon, jonka varhaiskasvattajat näkevät yhteistyötä haastavana tekijänä. Päämääränä tehtävässä yhteistyössä on lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvointi (Heinonen ym., 2016), jota voidaan myös edistää tutkimalla yhteistyön molempien osapuolten kokemuksia. Aineistonkeruumenetelmänä voisi hyödyntää haastattelua, sillä tutkimushaastattelu mahdollistaa esimerkiksi tarkentavien kysymysten esittämisen (ks. Hirsjärvi & Hurme, 2022; Hyvärinen

ym., 2021) ja täten syvällisemmän ymmärryksen tutkittavan ajatuksista ja kokemuksista. Jatkotutkimuksissa voisi myös hyödyntää laadullisen seurantatutkimuksen piirteitä, jossa keskitytään ihmisen toimijuuden tarkasteluun (ks. Nikander & Keskinen, 2021). Seurantatutkimusta voisi tehdä esimerkiksi uusien yhteistyökäytäntöjen kokeilun aikana tai sen jälkeen.

Tämä tutkimus tukee aiempaa tietoa siitä, kuinka monialaisen yhteistyön vahvistamiselle on ollut jo pidempään tarve. Halme ym. (2010) ovat jo todenneet, että lapsiperheille palveluja tuottavien julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin tahojen välillä on vähän tai ei ole lainkaan keskinäistä yhteistyötä eikä vastuista ole sovittu. Tämän tutkimuksen tulokset viittaavat myös siihen, että monialaisen yhteistyön haasteita ja kehittämismahdollisuuksia on edelleen tutkittava, jotta yhteistyötä voidaan edelleen vahvistaa. Varhaiskasvattajien näkökulmasta selkeät toimintamallit, sujuvampi tiedonvaihto sekä avoimuus ja arvostava kohtaaminen molemmin puolin kehittäisivät yhteistyötä ja tekisivät siitä sujuvamman. Tämä on linjassa Inkilä ym. (2016) tutkimuksen johtopäätöksen kanssa, jonka mukaan eri toimialojen työntekijät tarvitsevat selkeistä yhteisiä ohjeita esimerkiksi kaltoinkohtelun puheeksi ottamiseen. Käytäntöjen kehittäminen auttaa luomaan toimivaa monialaista yhteistyötä, jossa työntekijöiden toiminta olisi yhtenevää varhaisen puuttumisen, lapsen edun ja lastensuojelulain (417/2007) kanssa (mm. Inkilä ym., 2016).

Tämän tutkimuksen keskeisenä johtopäätöksenä voidaan todeta, että varhaiskasvattajien näkökulman mukaan tiedonvaihdon parantaminen, selkeät mutta joustavat käytännöt sekä molemminpuolinen arvostus ja avoimuus ovat avainasemassa varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välisen yhteistyön edistämiseen. Keskinäinen kommunikaatio, luottamus, kunnioitus ja halukkuus toimia yhdessä ovatkin yhteistyön edellytyksiä (ks. D'amour ym., 2005). Toimiva yhteistyö edellyttää ammattilaisten välistä avointa kommunikaatiota ja luottamusta, jotta jokainen lapsi saa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tarvitsemansa tuen ja mahdollisuuden kasvaa turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä. Aikaisessa vaiheessa saatu tuki on tehokkainta lasten ja perheiden auttamiseksi.

LÄHTEET

- Ahonen, S. (1994). Fenomenografinen tutkimus. Teoksessa Syrjälä, L., Syrjäläinen, E., Ahonen, S., & Saari, S. (1994). *Laadullisen tutkimuksen työtapoja*. Kirjayhtymä, 113-160.
- Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Riikonen, A., & Kannel, L. (2022). *Lastenneuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö ja palveluohjaus*. Valtioneuvoston kanslia.
- Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H., . . . (2014). *Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat: Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi*. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Aula, M. K., Juurikkala, V., Kalmari, H., Kaukonen, P., Lavikainen, M., & Pelkonen, M. (2016). *Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma*. sosiaali- ja terveysministeriö.
- Baginsky, M. (2003). Newly qualified teachers and child protection: A survey of their views, training and experiences. *Child abuse review (Chichester, England : 1992)*, 12(2), 119-127. <https://doi.org/10.1002/car.783>
- Bardy, M., Heino, T., & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (2013). *Lastensuojelun ytimissä* (4. painos). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- D'Amour, D., Ferrada-Videla, M., San Martin-Rodriguez, L., & Beaulieu, M. (2005). The conceptual basis for interprofessional collaboration: Core concepts and theoretical frameworks. *Journal of Interprofessional Care*, 19(1), 116-131. <https://doi.org/10.1080/13561820500082529>
- Eskola, J. & Suoranta J. (2014). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Elimäki, I., Koskinen, L., & Vesikari, M. (2023). *Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välinen yhteistyö: Lahden kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia*.

- Fenton, A. (2013). Using a strengths approach to early childhood teacher preparation in child protection using work-integrated education. *Asia-pacific journal of cooperative education*, 14(3), 157-169.
- Fingerroos, O., Kajander, K., Lappi, T., Iltanen, H. J. E., & Ethnology, D. O. H. A. (2022). *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Forsell, M. & Kuoppala, T. (2023). *Lastensuojelu 2022 : Yhä useammasta lapsesta tehdään lastensuojeluilmoitus*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023051544509>
- Guest, G., MacQueen, K. M., & Namey, E. E. (2011). *Applied Thematic Analysis*.
<https://doi.org/10.4135/9781483384436>
- Hakulinen, T., Hietanen-Peltola, M., Vaara, S., Merikukka, M. & Pelkonen, M. (2018). *Ajanmukaiset käytänteet ja pitkät perinteet neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa: Palvelujen seurantatutkimus 2016-2017*. Raportti 11/2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Halme, N., Laaksonen, C., & Perälä, M. (2010). *Yhteistyöinterventioiden vaikuttavuus lapsiperhepalveluissa*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Heikkinen, H., Huttunen, R., Niglas, K., & Tynjälä, P. (2005). Kartta kasvatustieteen maastosta. *Kasvatus*, 36(5), 340-354.
- Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. (2016). *Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa*. PS-kustannus.
- Hearn, J., Pösö, T., Smith, C., White, S., & Korpinen, J. (2004). What is child protection? Historical and methodological issues in comparative research on lastensuojelu/child protection. *International journal of social welfare*, 13(1), 28-41. <https://doi.org/10.1111/j.1369-6866.2004.00295.x>
- Hietamäki, J., Kuusinen, V., Pursi, K., & Rajala, R. (2017). Lastensuojeluilmoitusprosessi moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta. *Yhteiskuntapolitiikka*, 82(4), 417-429.
- Hirsjärvi, S. (2000). *Aineiston hankinnan suunnittelu & Tutkimustyyppit ja aineistonkeruun perusmenetelmät*. Teoksessa Hirsjärvi, S. & Remes, P. &

- Sajavaara, P. Tutki ja kirjoita. Tummavuoren kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., Sinivuori, E., & Sinivuori, E. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2000). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2022). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö* ([2. painos].). Gaudeamus.
- Hoppari, M. (2014). *Moniammatillinen yhteistyö varhaiskasvatuksen kokemana*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Horton, C. B., & Cruise, T. K. (2001). *Child abuse and neglect: The school's response*. Guildford.
- Häkkinen, K. (1996). *Fenomenografisen tutkimuksen juuria etsimässä: Teoreettinen katsaus fenomenografisen tutkimuksen lähtökohtiin*. Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos.
- Inkilä, J., Helminen, M., Aalto, P., & Paavilainen, E. (2016). Moniammatillinen yhteistyö perheen kanssa lasten kaltoinkohtelutilanteissa. *Hoitotiede*, 28(3), 204-216. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/moniammatillinen-yhteistyö-perheen-kanssa-lasten/docview/1845773025/se-2>
- Isoherranen, K. (2005). *Moniammatillinen yhteistyö*. WSOY.
- Jyväskylän yliopisto. (2023). Henkilötiedot. <https://openscience.jyu.fi/fi/opetus/perustutkinto-opiskelijat/opiskelumateriaalit/aineistonhallinta/henkilotiedot> [Viitattu 15.1.2024]
- Kettunen, J., Vuori. (2021). Fenomenografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> [Viitattu 2.10.2024]
- Krishna, C. G., Ramaswamy, S., & Seshadri, S. (2021). Integrating Child Protection and Mental Health Concerns in the Early Childhood Care and

Development Program in India. *Indian pediatrics*, 58(6), 576-583.

<https://doi.org/10.1007/s13312-021-2245-z>

- Komulainen, J. (2023). *Varhaiskasvatuksen yhteistyö lastensuojelun kanssa: varhaiskasvatuksen henkilökunnan kertomana*. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Korpinen, J., & Pösö, T. (2021). Social workers' views about children's and parents' competence in child protection decision-making. *Journal of social work : JSW*, 21(4), 853-870. <https://doi.org/10.1177/1468017320940635>
- Kurttila, T. (2017). Lapsen oikeudet ja terveyden edistämisen mahdollisuudet varhaislapsuudessa. *Duodecim: lääketieteellinen aikakauskirja*, 10, 1009-1014.
- Kuula-Lumi, A. (2021). Tutkimuslupa, suostumus, informointi ja tietosuojat. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tampereen yliopisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> [Viitattu 2.10.2024]
- Laitila, M., Nikkonen, M., & Pietilä, A. (2012). Fenomenografinen lähestymistapa hoitotieteellisessä tutkimuksessa: Asiakkaiden käsityksiä osallisuudesta mielenterveys- ja päihdetyössä/Phenomenographic approach in nursing science research: Clients' conceptions of involvement in mental health and substance abuse work. *Hoitotiede*, 24(4), 258.
- Lastensuojelulaki. (2007/417). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Lehtonen, O., Saarni, S., Kinnunen, J., Kinnunen, M., & Alma Talent. (2023). *Johtaminen hyvinvointialueella: Miten ratkaista henkilöstöpula?* Alma Talent.
- Lujala, E., Kinos, J., Husa, S., Karila, K., Estola, E., Härkönen, U., . . . Ruoppila, I. (1999). *Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä*. Atena.
- Mann, E. & Reynolds, A. (2006). Early Intervention and Juvenile Delinquency Prevention: Evidence from the Chicago Longitudinal Study, *Social Work Research*, 30(3), 153-167. <https://doi.org/10.1093/swr/30.3.153>

- Marton, F. (1981). Phenomenography – describing conceptions of the world around us. *Instructional science*, 10(2), 177-200.
<https://doi.org/10.1007/BF00132516>
- Marton, F. & Booth, S. 1997. *Learning and awareness*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Metsämuuronen, J. (2011). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä: E-kirja opiskelijalaitos*. International Methelp, Booky.fi.
- Moryń, M. (2018). Fenomenologia. *Filozofia Publiczna i Edukacja Demokratyczna*, 1(2), <https://doi.org/10.14746/fped.2012.1.2.12>
- Miettinen, J., & Vehkalahti, K. (2013). *Verkkokyselytutkimuksen otoksen valinta*. Teoksessa Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) *Otteita verkosta – verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Vastapaino. 84–104.
- Mänttari-van der Kuip, M. (2022). *Palvelujärjestelmään liittyvät rakenteelliset haasteet ja työntekijöiden toimintamahdollisuudet julkisen sektorin lastensuojelutyössä*. Sosiaalipoliittinen yhdistys.
- Niikko, A. (2003). *Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa*. Joensuun yliopisto.
- Nikander, P. & Keskinen, K. (2021). Laadullinen seurantatutkimus. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> [Viitattu 2.11.2024].
- Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022*. Opetushallitus.
- Owal Group. (2019). *Lape -kärkihankkeen arviointi – loppuraportti 8.3.2019*.
https://stm.fi/documents/1271139/13111556/Loppuraportti+LAPE_arviointi+8.3.2019_final.pdf/3efbd6b7-c22f-ef66-b412-4b3b521d9512/Loppuraportti+LAPE_arviointi+8.3.2019_final.pdf.pdf

- Paloniemi, S., Huusko, M., Iaitos, K., Education, D. o., Aikuiskasvatustiede, & Education, A. (2016). *Fenomenografia ja variaatioteoria aikuiskasvatustieteen tutkimuksessa*. Kansanvalistusseura.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods*. Sage Publications.
- Pölkki, P. L., & Vornanen, R. H. (2016). Role and Success of Finnish Early Childhood Education and Care in Supporting Child Welfare Clients: Perspectives from Parents and Professionals. *Early childhood education journal*, 44(6), 581-594. <https://doi.org/10.1007/s10643-015-0746-x>
- Pärnä, K. (2012). *Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina: Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet*. Turun yliopisto.
- Pulkkinen, L. (2022). *Lapsen hyvinvointi alkaa kodista*. PS-kustannus.
- Ranta, S., Sajaniemi, N., Eskelinen, M., & Lämsä, T. (2021). Päivähoidosta varhaiskasvatukseen : pedagogisen toiminnan edellytykset suomalaisessa päivähoidossa ja varhaiskasvatuksessa. *Kasvatus ja aika*, 15(2), 60-72. <https://doi.org/10.33350/ka.103194>
- Rantala, A., & Uotinen, S. (2022). Varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja perheen yhteistyön merkitys. *Varhaiserityiskasvatus*.
- Rousu, S. (2008). Lastensuojelun tuloksellisuuden arviointi organisaatiossa. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 16(2), 175-184.
- Räty, L. (2014). *Perhehoitoon sijoitettu lapsi koulussa: Lasten psykologisen ja pedagogisen alkukartoituksen tulokset*. Pesäpuu.
- Schreier, M. (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. Sage.
- Sennett, R. (2012). *Together: The rituals, pleasures and politics of cooperation*. Yale University Press.
- Siik, E. (2019). *Moniammatillista yhteistyötä systeemien rajapinnoilla: Lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen moniammatillista yhteistyötä kuvaavat diskurssit*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/63265/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201903251949.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2024). *Hyvinvointialueet*.
<https://stm.fi/hyvinvointialueet>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2024). *Lastensuojelu*.
<https://stm.fi/hyvinvointialueet>
- Stiftelsen Allmänna Barnhuset. (2023). *Skolfam – Skolstöd för barn i familjehem*.
<https://allmannabarnhuset.se/skolfam/> [Viitattu 30.10.2023.]
- Stolz, S. A. (2020). Phenomenology and phenomenography in educational research: A critique. *Educational philosophy and theory*, 52(10), 1077-1096.
<https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1724088>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (2023). *Lastensuojeluasiakkuuden alkaminen*.
<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/lastensuojelu>
[Viitattu 2.11.2023.]
- Tervonen, K., Heiskanen, N., & Äikäs, A. (2024). Varhaiskasvatuksen erityisopettajien kuvaukset vaativan monialaisen tuen toimijaverkostosta lapsen tukea koskevassa yhteistyössä. *Journal of Early Childhood Education Research*, 13(2), 99-132. <https://doi.org/10.58955/jecer.141554>
- Tietosuojavaltuutetun toimisto. (2024). *Mikä on henkilötieto?*.
<https://tietosuoja.fi/mika-on-henkilotieto> [Viitattu 3.11.2024].
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitleminen Suomessa*.
https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Ukkonen-Mikkola, T., Yliniemi, R., & Wallin, O. (2020). Varhaiskasvatuksen työ muuttuu : muuttuuko asiantuntijuus?. *Työelämän tutkimus*, 18(4), 323-339.
<https://doi.org/10.37455/tt.89217>
- Walsh, K., & Farrell, A. (2008). Identifying and evaluating teachers' knowledge in relation to child abuse and neglect: A qualitative study with Australian early childhood teachers. *Teaching and teacher education*, 24(3), 585-600.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2007.07.003>

- Valkonen, S., Chydenius, H., Pesonen, J., Ahola, R., & Strandén, E. (2024).
Varhaiskasvatuksen ammattilaisten institutionaaliset pääomat päiväkodin
kentällä. *Journal of Early Childhood Education Research*, 13(3), 26-55.
<https://doi.org/10.58955/jecer.145488>
- Valli, R., Aaltola, J., & Herkama, S. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2,
Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja
analyysimenetelmiin* (5. painos.). PS-Kustannus.
- Varhaiskasvatuslaki. (540/2018).
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Valtioneuvosto. (28.12.2012). *Varhaiskasvatusasiat siirtyvät opetus- ja
kulttuuriministeriöön vuoden vaihtuessa*. [Viitattu 2.11.2024].
<https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/varhaiskasvatusasiat-siirtyvat-opetus-ja-kulttuuriministerioon-vuoden-vaihtuessa>
- Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen,
T., Parrila, S., & Sulonen, H. (2018). *Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin
perusteet ja suositukset* (Julkaisut 24:2018). Kansallinen koulutuksen
arviointikeskus. https://karvi.fi/app/uploads/2018/10/KARVI_2418.pdf
- Yleissopimus lapsen oikeuksista. (60/1991, LOS).
https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2

Lehtiartikkelit

Aalto, M. (23.12.2022). *Päivähoidon kriisiin kyllästyneet vanhemmat osoittavat mieltään Helsingissä*. Helsingin Sanomat.

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009285610.html>

Cremin, R. (3.2.2023). *Nelli Korhonen on työskennellyt Helsingin päiväkodeissa eikä laittaisi sinne omaa lastaan – ajatuspajan ehdotus voisi vain pahentaa kriisiä*. Yle.

<https://yle.fi/a/74-20015263>

Peltomäki, P-J. (9.1.2023). *Varhaiskasvatuskriisi on "myrkkyä lasten aivoille" – 1-vuotiaita hoidetaan ikkunattomassa varastossa, lapsi väärille hakijoille: Vanhempien mielenilmaus tulossa*. MTV-uutiset.

[https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/varhaiskasvatuskriisi-on-myrkkya-](https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/varhaiskasvatuskriisi-on-myrkkya-lasten-aivoille-1-vuotiaita-hoidetaan-ikkunattomassa-varastossa-lapsi-vaarille-hakijoille-vanhempien-mielenilmaus-tulossa/8608264#gs.3fyrkf)

[lasten-aivoille-1-vuotiaita-hoidetaan-ikkunattomassa-varastossa-lapsi-vaarille-hakijoille-vanhempien-mielenilmaus-tulossa/8608264#gs.3fyrkf](https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/varhaiskasvatuskriisi-on-myrkkya-lasten-aivoille-1-vuotiaita-hoidetaan-ikkunattomassa-varastossa-lapsi-vaarille-hakijoille-vanhempien-mielenilmaus-tulossa/8608264#gs.3fyrkf)

Moilanen, K. (13.9.2022). *Helsinki poikkeustoimiin päivähoidon kriisissä: Leikkipuistoja suljetaan*. Helsingin Sanomat.

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009066840.html>

LIITTEET

Liite 1. Webropol -kyselylomake

Lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö

Vastaamalla tähän kyselylomakkeeseen osallistut Camilla Bomanin *Varhaiskasvatuksen työntekijöiden käsityksiä lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä* -nimiseen tutkimukseen (pro gradu). Kyselylomakkeen avulla pyritään selvittämään varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia ja ajatuksia varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välisestä yhteistyöstä sekä lastensuojeluilmoitusprosessista. Kyselylomake sisältää viisi (5) taustoittavaa kysymystä ja yhdeksän (9) varsinaista kysymystä eli yhteensä 14 kysymystä. Kyselyssä on sekä valintakysymyksiä että avokysymyksiä. Osa kysymyksistä on pakollisia. Kyselyn etenemistä voi seurata sivun alalaidasta.

Yhteydenotot:

camilla.h.boman@student.jyu.fi

Alla löytyvät linkit tutkimuksen tiedotteeseen ja tietosuojalomakkeeseen:

[Tiedote tutkimuksesta](#)

[Tietosuojalomake](#)

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Olen tutustunut tutkimustiedotteeseen sekä tietosuojailmoitukseen, ja annan niiden pohjalta suostumuksen tutkimukseen *

Olen tutustunut lomakkeisiin ja annan suostumuksen tutkimukseen

2. Ikäsi? *

Ilmoita vuosina _____

3. Sukupuoli *

Nainen

Mies

Muu

En halua kertoa

4. Ammattinimikkeesi *

- Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
 Varhaiskasvatuksen sosionomi
 Varhaiskasvatuksen opettaja
 Varhaiskasvatuksen erityisopettaja
 Päiväkodin johtaja
 Muu, mikä?
-

5. Kuinka kauan olet työskennellyt varhaiskasvatuksessa? Ilmoita vuosina.

Jos olet työskennellyt alle vuoden, voit ilmoittaa kokemuksen kuukausina. Lisää silloin perään *kk*. *

6. Kuinka paljon sinulla on kokemusta lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä? Liukukytkin aktivoituu ekalla painalluksella. *

7. Miten kuvailisit nykyistä yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä? *

8. Mitkä asiat mielestäsi tukevat ja mitkä asiat heikentävät yhteistyötä lastensuojelun kanssa? *

9. Miten kehittäisit yhteistyötä lastensuojelun kanssa?

10. Oletko tehnyt lastensuojeluilmoituksen? *

- Kyllä
 En

11. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, millaisissa tilanteissa olet tehnyt lastensuojeluilmoituksen?

12. Oletko ollut tilanteissa, joissa olet miettinyt lastensuojeluilmoituksen tekemistä mutta et ole silloin tehnyt ilmoitusta? *

Kyllä

Ei

13. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, mitkä asiat vaikuttivat siihen, että päätit olla tekemättä lastensuojeluilmoituksen?

14. Millaisena olet kokenut lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välisen tiedonvaihdon lastensuojeluilmoituksen tekemisen jälkeen?
